

Caibidil 10

Bonneagar agus Fóntais Phoiblí

“ A bheith ag tacú le straitéis Chontae Lú maidir le daonra spriocdhírthe agus fás láidir eacnamaíochta de réir cuspóirí náisiúnta agus réigiúnacha trí bhonneagar seirbhísí uisce a chosaint, a fheabhsú agus a leathnú agus seirbhísí maolaithe tuile ar fud an Chontae i gcomhar le comhlachtaí reachtúla eile. Éifeachtúlacht fuinnimh agus cumarsáide a spreagadh agus a bheith ag tacú leis chun cothromaíocht réasúnta a bhaint amach idir freagairt do bheartais an AE agus náisiúnta maidir le hathrú aeráide, fuinneamh in-athnuaite, cumarsáid agus cur ar chumas acmhainní a úsáid ar bhealach inbhuanaithe de réir phleanáil agus fhorbairt cheart an Chontae sa todhchaí. ”

10 BONNEAGAR AGUS FÓNTAIS PHOIBLÍ

10.1 UISCE ÉIREANN

10.1.1 Réamhrá

Tá fás inbhuanaithe an Chontae ag brath, i measc nithe eile, ar sholáthar leordhóthanach uisce agus an soláthar ar sheirbhísí fuíolluisce agus bonneagar fuíolluisce. Tá cur chuige straitéiseach de réir Croí-Straitéisí agus Lonnaíochtaí an Chontae riachtanach chun seirbhísí den sórt sin a sholáthar, le cinntiú go mbeidh acmhainn leordhóthanach ann le tacú le forbairt an Chontae sa todhchaí lena n-áirítear infheistíocht eacnamaíoch agus pobail inbhuanaithe agus tarraingteacha. Caithfear soláthar bonneagair den sórt sin a chur i bhfeidhm ar bhealach a chosnaíonn sláinte an phobail, atá oiriúnach don chomhshaol agus atá laistigh de chomhthéacs aeráide atá ag athrú. De réir an Achta um Sheirbhísí Uisce 2013, aistríodh an fhreagracht as soláthar uisce poiblí, bailiú fuíolluisce agus seirbhísí cóireála ó shainchúram na n-údarás áitiúil go hUisce Éireann. Ó 2014 i leith, tá Uisce Éireann freagrach as feidhmiú seirbhísí uisce poiblí lena n-áirítear bainistíocht agus cothabháil sócmhainní uisce agus bonneagar, seachadadh tionscadal caipitil, pleanáil straitéiseach agus forbairt beartais. Tá sí ina cuspóir de chuid Uisce Éireann acmhainn d'uisce óil agus d'fhuíolluisce a sholáthar chun fás a éascú de réir straitéisí lárnacha ar leibhéal Contae agus de réir na mbeartas agus na gculpóirí ar leibhéal náisiúnta agus réigiúnach. Tá sé freagrach do dhá chomhlacht rialála; an Coimisiún um Rialáil Fónais (CRU) arb é an rialtóir eacnamaíoch do thionscal an uisce agus an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (EPA) arb é an rialtóir comhshaoil é.

Tá Comhairle Contae Lú, trína Comhaontú Seirbhíse (SLA) le hUisce Éireann, ar conradh chun gach gné de sholáthar, oibriú agus chothabháil uisce agus fuíolluisce agus bainistíocht tionscadail caipitil i gContae Lú a bhainistiú agus a chothabháil, thar ceann Uisce Éireann.

Faoi láthair, tá Uisce Éireann ag forbairt an Phlean Náisiúnta Acmhainní Uisce (NWRP) ag leagan amach conas aistriú chuig soláthar uisce óil poiblí inbhuanaithe, slán agus iontaofa thar thréimhse 25 bliana agus an comhshaol á chosaint. Tabharfaidh sé breac-chuntas ar an gcaoi a bhfuil sé i gceist ag Uisce Éireann cothromaíocht a choinneáil idir soláthar ó fhoinní uisce timpeall na tíre agus an t-éileamh ar uisce óil sa ghearrthéarma, sa mheántéarma agus san fhadtéarma. Éascóidh sé seo pleanáil don todhchaí agus áiritheoidh sé soláthar dóthain uisce óil glan agus sábháilte chun fás sóisialta agus eacnamaíoch ár dtíre a éascú. In 2015 d'ullmhaigh Uisce Éireann a Phlean Straitéiseach um Sheirbhísí Uisce (WSSP) ag leagan na cuspóirí straitéiseacha amach maidir le seirbhísí uisce a sholáthar thar thréimhse 25 bliana agus an comhthéacs á leagan síos do phleananna infheistíochta agus cur chun feidhme.

Déantar athbhreithniú ar an bPlean seo ar thimthriall cúig bliana agus críochnaíodh an chéad athbhreithniú i mí Dheireadh Fómhair 2020. Leanfaidh Comhairle Contae an Lú agus Uisce Éireann orthu ag obair i gcomhpháirtíocht, chun na seirbhísí uisce a shainiú agus a theastaíonn chun tacú le forbairt phleanáilte de réir na mbeartas pleanála náisiúnta agus réigiúnach le cur san áireamh i bPleananna Infheistíochta Caipitil Uisce na hÉireann.

Tugann Clár Infheistíochta Caipitil Uisce Éireann (CIP) breac-chuntas ar na tosaíochtaí táscacha agus na hinfeistíochtaí i mbonneagar seirbhísí uisce thar thréimhse an phlean.

Tá sé mar aidhm ag an CIP feabhsú agus a thabhairt i gcrích ar cháilíocht uisce óil, sceitheadh, comhlíonadh fuíolluisce, éifeachtúlachtaí gnó agus seirbhís do chustaiméirí. Cheadaigh an Coimisiún um Rialáil Fónais (CRU) an tríú Tréimhse Rialaithe Ioncaim (RC3) d’Uisce Éireann le déanaí, le Plean Infheistíochta tacaíochta (2020-2024).

Sa chás go dtagann tograí forbartha chun cinn a éilíonn uasghrádú / leathnú ar bhonneagar straitéiseach Uisce Éireann sa bhreis ar an méid a chuimsítear sa Phlean Infheistíochta Caipitil (CIP), nó a éilíonn soláthar luathaithe an bhonneagair phleanáilte, déanfaidh Uisce Éireann measúnú eacnamaíoch ar impleachtaí na gceanglas seo.

Cuirfidh sé seo forálacha an Phlean seo san áireamh chomh maith le beartas níos leithne an rialtais maidir le pleanáil agus soláthróidh sé, nuair is ábhartha, costais tháscacha don iarratasóir ceangail ar Uisce Éireann a sholáthraíonn an bonneagar seo (mar atá mionsonraithe i mBeartas Muirir Nasc Uisce Éireann).

Leanfaidh an Chomhairle, i gcomhar le hUisce Éireann, ag spreagadh úsáid lán-acmhainne an bhonneagair atá ar fáil agus ag spreagadh naisc leis an mbonneagar atá ann cheana i gcás ina bhfuil acmhainn ann, d’fhonn an úsáid is fearr is féidir a bhaint as an mbonneagar atá ann cheana agus costais infheistíochta breise a laghdú. Is í an Chomhairle an tÚdarás Uisce ainmnithe i gcónaí chun córais chóireála fuíolluisce baile ar an láthair a mheas agus a cheadú sa Chontae. Tá sé freagrach freisin as an gClár Uisce Tuaithe, draenáil uisce dromchla, bainistíocht tuile agus monatóireacht ar cháilíocht uisce dromchla.

Cuspóir Beartais

BFP 1	Idirchaidreamh a dhéanamh agus oibriú i gcomhar le hUisce Éireann chun cur i bhfeidhm tionscadal uisce agus fuíolluisce ar fud Chontae Lú a aithint, a chur in ord tosaíochta agus a chur chun cinn thar shaolré an Phlean, de réir na gCroístraitéisí agus na Lonnaíochtaí.
--------------	--

10.1.2 Fuíolluisce agus Seirbhísí Uisce

Comhoibreoidh Rannóg Seirbhísí Uisce Chomhairle de Chontae Lú le hUisce Éireann chun soláthar uisce poiblí a chur ar fáil agus a choinneáil agus bonneagar bailithe agus cóireála fuíolluisce leordhóthanach a sholáthar ar fud an Chontae ar feadh thréimhse an phlean agus ina dhiaidh sin.

Déanfaidh an Rannóg Seirbhísí Uisce de Chomhairle Contae Lú a dícheall lena chinntiú go gcoinneofar leis an infheistíocht leanúnach i mbonneagar uisce agus feabhsúcháin air chomh maith lena thabhairt i gcrích thar thréimhse an Phlean, trí CIP 2020-2024 a chur i bhfeidhm.

10.1.2.1 Bailiú Fuíolluisce agus Cóireáil

Tá soláthar agus cothabháil ar bhailiú fuíolluisce ar ardchaighdeán agus ar bhonneagar cóireála fuíolluisce riachtanach d'fhorbairt inbhuanaithe agus do chosaint an chomhshaoil agus shláinte an phobail. Tá an fhreagracht ar Uisce Éireann as cóireáil fuíolluisce i mbailte agus i sráidbhailte ina bhfuil ionaid chóireála fuíolluisce poiblí ann agus tá ocht scéim chamrais déag poiblí sa Chontae faoi láthair.

Is é beartas Chomhairle Contae Lú a bheith ag obair i gcomhar le hUisce Éireann leis an mbonneagar fuíolluisce atá ann cheana a chosaint, chun acmhainneacht na hinniúlachta reatha a uasmhéadú. Tá sé ina bheartas an seachadadh tráthúil den bhonneagar seirbhísí fuíolluisce nua a éascú le fás sa todhchaí a éascú.

10.1.2.2 Soláthar Uisce agus Dáileadh

Tá soláthar agus cothabháil ar bhonneagar cóireála uisce agus dáilte uisce ar ardchaighdeán riachtanach d'fhorbairt inbhuanaithe na bpobal agus na ngnólachtaí sa Chontae. Tá Uisce Éireann freagrach as cóireáil agus soláthar uisce i mbailte, sráidbhailte agus ceantair thuaithe, áit a bhfuil scéimeanna soláthair uisce poiblí i bhfeidhm agus faoi láthair oibríonn sé trí scéim soláthair uisce déag sa Chontae, ó thrí chrios acmhainní uisce. Is é beartas na Comhairle a bheith ag obair i gcomhar le hUisce Éireann, chun an bonneagar uisce atá ann cheana a chosaint, chun acmhainneacht na hinniúlachta reatha a uasmhéadú. Tá sé ina bheartas an seachadadh tráthúil den bhonneagar seirbhísí fuíolluisce nua a éascú le fás sa todhchaí a éascú.

Cuspóir Beartais

BFP 2	A bheith ag i gcomhar le hUisce Éireann leis an mbonneagar uisce agus fuíolluisce atá ann cheana a chosaint agus a dhéanamh seasmhach ó thaobh na haeráide de le hacmhainneacht na hinniúlachta reatha a uasmhéadú. A bheith ag obair leis an seachadadh tráthúil den bhonneagar seirbhísí uisce agus fuíolluisce nua a éascú le fás reatha agus fás sa todhchaí a éascú.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 3	A bheith ag tacú le Pleananna Cosanta Uisce Óil a fhorbairt de réir riachtanais na Creat-Treoir Uisce agus na dtimthriallta Pleananna Bainistíochta Abhantraí reatha agus sa todhchaí. Ina thaobh seo, tá an Chomhairle ag tacú le bearta maolaithe agus cosanta do gach limistéar atá cosanta, lena n-áirítear Limistéir Chosanta Uisce Óil agus Pleananna Cosanta Foinse ag baint leo.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 4	A bheith ag tacú le soláthar, leathnú agus uasghrádú de bhonneagar seirbhísí uisce agus fuíolluisce ar ardchaighdeán d'fhorbairtí atá ann cheana agus a bheidh ann sa todhchaí laistigh de Chontae Lú, i gcomhréir le prionsabail na hinbhuanaitheachta, ag tabhairt tosaíochta do na hionaid sin ina bhfuil easnaimh thromchúiseacha le feiceáil iontu nó inar féidir a bheith ag súil le forbairt inbhuanaithe bhreise go réasúnta.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 5	A bheith ag tacú le leathnú nó uasghrádú de bhonneagar seirbhísí uisce atá ann cheana laistigh den Chontae (lena n-áirítear iad siúd atá liostaithe i gClár Infheistíochta IW) agus bonneagar seirbhísí uisce a sholáthar i lonnaíochtaí neamhsheirbhísithe chun cabhrú le pleanáil cheart agus forbairt inbhuanaithe an Chontae.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 6	Lena cheangal ar gach forbairt nua go mbeidh orthu nascadh leis an soláthar poiblí san áit a bhfuil bonneagar uisce poiblí agus fuíolluisce ar fáil nó san áit ar dócha go mbeidh sé ar fáil agus a bhfuil inniúlacht go leor ann.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 7	A bheith ag tacú le forbairt agus bainistíocht cheart de Ghrúpscéimeanna Uisce faoi réir ag leibhéal iomchuí cóireála a bheith soláthartha agus socruithe láidre oiriúnacha á gcur i bhfeidhm.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 8	An úsáid de stáisiúin chaidéalúcháin le camras a iompar a dhíspreagadh mura bhfreastalóidh an stáisiún caidéalúcháin beartaithe ar dhobharcheantar suntasach de thailte forbartha criosaithe nach féidir a sheirbhísiú murach sin. Nuair a mheastar gur iomchuí, agus i gcomhairle le hUisce Éireann, d'fhéadfaí socruithe caidéalaithe sealadacha a mheas mar bheart eatramhach, ar fheitheamh socruithe níos buaine laistigh de thréimhse ama réasúnta. Beidh na socruithe uile ina leith sin de réir riachtanais agus chomhaontú Uisce Éireann.
--------------	--

10.2 CAOMHNÚ UISCE

D'éirigh le Comhairle Contae Lú ina clár chaomhnaithe uisce go dtí seo i nDroichead Átha agus i nDún Dealgan. Úsáidtear bearta caomhnaithe uisce mar bhrath sceitheadh, bainistiú an éilimh agus bainistíocht brú chun an t-éileamh ar uisce inólta a laghdú, agus ar an gcaoi sin forbairt bhreise a éascú agus leibhéal na seirbhíse do chustaiméirí atá ann cheana a fheabhsú.

Feidhmíonn Uisce Éireann Clár Náisiúnta um Laghdú Sceitheadh, cuimsítear seanphíopaí a ndearnadh damáiste dóibh a shocrú nó a athsholáthar agus leibhéal arda sceitheadh a laghdú chun soláthar uisce níos iontaofa a chur ar fáil.

Cuspóir Beartais

BFP9	A bheith ag tacú leis an tiomantas do chaomhnú uisce agus laghdú sceite de réir an chleachtais is fearr, agus tríd an gClár Náisiúnta um Laghdú Sceitheadh a chur i bhfeidhm ar mhaithe le hacmhainní luachmhara a chaomhnú agus dramhaíl a laghdú.
-------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 10	A bheith ag tacú le hUisce Éireann le feasacht an phobail agus rannpháirtíocht i mbearta caomhnaithe uisce a chur chun cinn ag teaghlaigh, gnó agus tionscal.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 11	Forbairtí nua a spreagadh chun bearta caomhnaithe uisce a ionchorprú amhail bailiú báistí le cur amú an tsoláthair uisce a íoslaghdu.
---------------	---

10.2.1 Clár Uisce Tuaithe

Soláthraíonn soláthairtí príobháideacha uisce do na ceantair sin nach bhfreastalaíonn soláthar uisce poiblí orthu. Cuimsítear Grúpscéimeanna Uisce príobháideacha a fhreastalaíonn ar phobail áitiúla nó toibreacha príobháideacha a fhreastalaíonn ar thithe cónaithe aonair. Tá seacht nGrúpscéim phríobháideacha ag feidhmiú i gContae Lú. Tacaíonn an Chomhairle le feidhmiú agus forbairt leanúnach ar am earnáil Ghrúpscéim phríobháideach trí fhóirdheontais agus deontais a thabhairt, mar a fhoráiltear faoin gClár Uisce Tuaithe.

Cuspóir Beartais

BFP 12	A bheith ag tacú agus ag cur forbairt agus bainistíocht cheart de Ghrúpscéimeanna Uisce sa Chontae chun cinn, faoi réir leibhéal iomchuí cóireála a bheith á sholáthar agus socruithe oibríochta oiriúnacha láidre á gcur i bhfeidhm.
---------------	---

10.2.2 Cóireáil Fuíolluisce agus Córais Diúscartha

Tá sé riachtanach bonneagar cóireála fuíolluisce d'ardchaighdeán atá bail coinnithe air le forbairt inbhuanaithe a éascú sa Chontae, agus an comhshaol agus sláinte an phobail a chosaint freisin. Doirtear gach fuíolluisce, lena n-áirítear baile agus trádáil, in uisce. Bíodh sin talamh, dromchla nó muirí é.

Dá bhrí sin, tá soláthar cóireála agus diúscartha fuíolluisce sásúil riachtanach chun an comhshaol a chosaint. Tá freagracht ar Uisce Éireann anois as cóireáil agus diúscairt fuíolluisce, áit a mbíonn áiseanna fuíolluisce poiblí laistigh de lonnaíochtaí.

Teastaíonn ceadúnas sceitheadh eisiltigh ó gach eisilteach tráchtála bíodh siad ag doirteadh go huiscí talún nó uiscí dromchla. Teastaíonn ceadúnas sceitheadh freisin ó eisilteach baile a dhoirteann isteach chuig uiscí dromchla agus chuig uiscí talún (nuair a sháraíonn méid na sceithe 5 mhéadar ciúbach in aon tréimhse 24 uair). Níor cheart go dtiocfaí meath ar stádas an dotharlaigh mar thoradh ar fhuíolluisce cóireáilte a scaoiltear chuig uiscí talún agus dromchla faoi cheadúnas, agus caithfidh sé cloí leis na rialacháin screamhuisce agus uisce dromchla.

D'fhéadaí úsáid a bhaint as na córas bailithe agus aisghabhála uisce liath a mheas faoi réir chomhlíonadh na rialachán tógála. Moltar sna rialacháin tógála nach n-úsáidtear ach uisce ó mheaisíní níocháin agus folcadáin le haghaidh seo agus ní ó dhoirtíl chistine agus miasniteoirí.

Cuspóir Beartais

BFP 13	A éileamh go nascfar an fhorbairt go léir laistigh de limistéar a bhfreastalaíonn córas cóireála fuíolluisce poiblí air leis an gcóras sin.
---------------	---

Cuspóir Beartais

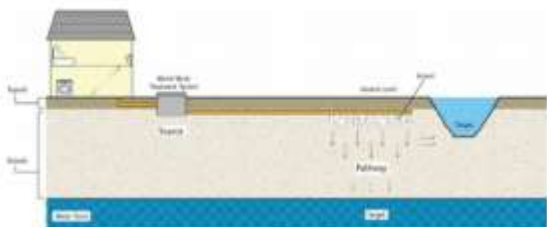
BFP 14	A éileamh, go gcóireofar an fuíolluisce go cuí agus go ndoirtfear é chuig uisce glactha oiriúnach, faoi réir ceadúnas doirte san uisce ar thailte atá sainaithe le haghaidh forbairt neamh-bhaile nach bhfuil aon ionad fuíolluisce poiblí ann nó molta.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 15	Bailiú báistí agus úsáid uisce liath a chur chun cinn i ngach forbairt agus go háirithe i gcás forbairtí níos mó, mar mhalairt ar mhaolúchán.
---------------	---

10.2.3 Córais Chóireála Fuíolluisce ar an láthair

Is í Comhairle Contae Lú an tÚdarás Uisce ainmnithe chun córais chóireála fuíolluisce baile príobháideach aonair ar an láthair sa Chontae a mheas agus a cheadú.

Is é an príomh-mhodh diúscartha camrais i gceantair tuaithe ná trí dhabhacha séarachais aonair agus córais chóireála fuíolluisce dílsithe. Tá na ceanglais i dtaobh na gcóras seo leagtha amach i gCód Cleachtais an EPA Córais Chóireála Fuíolluisce Baile, Coibhéis Daonra ≤ 10 (2021).

Cuspóir Beartais

BFP 16	A cheangal le go ndéanfar maoirseacht, suiteáil agus coimisiúnú ceart ar córais chóireála fuíolluisce ar an láthair trína cheangal gur gá tréithrithe gnásanna ar láthair agus measúnuithe oiriúnacha geoiteicniúla a bheith déanta ag daoine proifisiúnta cumasacha atá slánaithe agus cáilithe go cuí.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 17	A éileamh go ndéanfaidh duine inniúil atá cáilithe go cuí maoirseacht agus deimhniú ar thógáil agus suiteáil gach córais chóireála fuíolluisce mar atá oiriúnach don chuspóir atá beartaithe agus go gcomhlíonann sé riachtanais na Comhairle.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 18	A éileamh go gcomhlíonfaidh córais chóireála fuíolluisce príobháideacha do thithe aonair, nuair a cheadaítear iad, na moltaí atá i gCód Cleachtais an EPA Córais Chóireála Fuíolluisce Baile, Coibhéis Daonra ≤ 10 (2021).
---------------	---

10.2.4 Draenáil Uisce

D'fhorbair Comhairle Contae Lú agus Uisce Éireann Meabhrán Tuisceana (MoU) maidir le draenáil uisce dromchla agus bainistíocht tuile.

Nuair a thógtar forbairt nua, ní ionsáítear an méid céanna báisteach isteach sa talamh le méid agus ráta sreafa méadaithe ag gabháil chuig draenacha dá bharr. D'fhéadfadh go mbeidh seo mar chúis le tuilte áitiúla i sruthanna agus i ndraenacha píopaithe, chomh maith le hábhar salaithe dromchla a thabhairt go díreach isteach i gcúrsaí uisce, agus truailliú a dhéanamh dá réir.

10.2.5 Córais Draenála Inbhuanaithe

Cuireadh cúig cháipéis bheartais le chéile i Staidéar Draenála Straitéiseach Mórcheantar Bhaile Átha Cliath (GSDS), lena n-áirítear:

- Bainistíocht Chomhshaoil;
- Draenáil d'Fhorbairtí Nua agus;
- Athrú aeráide

Dhírigh na cáipéisí seo ar an gcur chuige dearaidh agus na critéir maidir le bonneagar draenála laistigh d'fhorbairt nua lena chinntiú nár lean sé le treocht an truaillithe agus na tuilte ar uiscebhealaí.

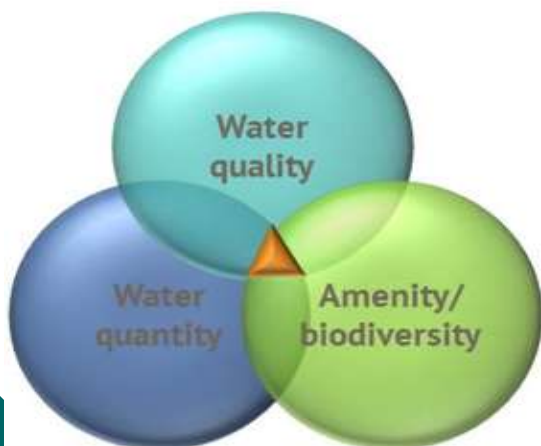
Cur chuige comhtháite agus réiteach iomlán ar bhainistíocht bháistí an coimriú is fearr is féidir a thabhairt ar Chórais Draenála Inbhuanaithe (SuDS) agus tá sé infheidhme i dtaobh ceantair uirbeacha agus tuaithe.

Is modh í an teicníc SuDS chun tréithe nádúrtha rith chun srutha báistí a mhacasamhlú ó aon láithreán.

Cinntíonn seo go ndéantar uisce a insíothlú nó a bogadh chuig an gcóras draenála níos moille agus ar deireadh thiar chuig cúrsaí uisce trí phábháil tréscailteach, claiseanna reatha, díonta glasa, bailiú báistí, báisíní coinneála, linnte agus bogaigh.

Tá na háiseanna seo deartha ionas nach dtarlóidh truailliú ar sruthanna agus aibhneacha agus tionchair rith chun srutha uirbigh a íoslaghdú trína ghabháil chomh gar don fhoinsé agus is féidir agus a dhoirteadh go mall ina dhiaidh sin ionas go mbeidh tionchar na forbartha neodrach nó dearfach i gceist na tuile.

Chomh maith lena bheith mar chuid de bhonneagar draenála an Chontae, is féidir le SuDS áiseanna taitneamhachta a sholáthar do phobail áitiúla agus tairbhí don bhithéagsúlacht ag an am céanna. Is féidir gnéithe SuDS atá deartha agus suite i gceart a ionchorprú agus cur leis an áis agus aeistéitiúil na spásanna oscailte. Déanfar bearta mionsonraithe maidir le teicnící SuDS i ngach Plean Ceantair Áitiúil atá le teacht a dhearadh go cuí chun bithéagsúlacht agus áiseanna a fheabhsú agus le cosaint na suíomhanna agus gnáthóga atá íogair don chomhshaol a chinntiú, lena n-áirítear an áit a bhfuil bearta bainistíochta riosca i gcás tuile beartaithe.

The SuDS triangle

The SuDS philosophy is to replicate, as closely as possible the natural drainage from a site before development.

SuDS is designed within the opportunities and constraints of a site to deliver the most benefits for water quantity, quality and amenity/biodiversity. Where these objectives overlap this is called the SuDS triangle.

Cuspóir Beartais

BFP 19 A cheangal go bhfuil gá le go n-úsáidfear Córais Draenála Inbhuanaithe chun méid an cruadhromchlaithé agus na pábhála a íoslaghdú agus a theorannú agus a cheangal go n-ionchorprófar bearta SuDS i ngach forbairt nua (lena n-áirítear síntí ar fhorbairtí atá ann cheana). Beidh measúnú cuimsitheach SuDS ag gabháil le gach togra forbartha lena n-áirítear cainníocht an rith chun srutha, cáilíocht an rith chun srutha agus tionchair ar ghnáthóga agus ar cháilíocht uisce.

Cuspóir Beartais

BFP 20 A éileamh go gcomhlíonfaidh gach togra forbartha na critéir dearaidh, (a rinneadh coigeartú orthu chun na dálaí áitiúla a léiriú), agus dearáí ábhair atá i Staidéar Draenála Straitéiseach Mórcheantar Bhaile Átha Cliath (GDSDS) agus a thaispeáint conas a ghabhtar rith chun srutha chomh gar don fhoinsé agus is féidir le go ndoirtear go mall ina dhiaidh sin chuig an gcóras draenála agus sruthchúrsa é.

Cuspóir Beartais

BFP 21 Iarracht a dhéanamh sceitheadh uisce dromchla breise chuig séaraigh chomhcheangailte a sheachaint agus Córais Draenála Uirbeacha Inbhuanaithe (SuDS) agus réitigh a chur chun cinn chun acmhainneacht na mbailte le córais draenála comhcheangailte a uasmhádú.

Cuspóir Beartais

BFP 22 Lena chinntiú go gcuimsíonn gach forbairt nua bearta iomchuí chun na dogharlaigh atá ann cheana a chosaint, trí chóireáil a dhéanamh ar rith chun srutha go cuí. Cóireálfar go cuí le doirteadh ó charrchlóis chun ábhair truailléan a bhaint go háirithe.

Cuspóir Beartais

BFP 23 Lena chinntiú go bhforálfar córais draenála scartha i ngach forbairt nua.

Cuspóir Beartais

BFP 24	Spreagadh a thabhairt go bhforálfar soláthar de dhíonta glasa agus ballaí glasa i bhfoirgnimh ar airde méadaithe ach go háirithe, mar chuid chomhtháite de Chórais Draenála Inbhuanaithe (SuDS) agus a sholáthraíonn buntáistí don bhithéagsúlacht, nuair is féidir.
---------------	--

10.2.6 Dorchla bruachánach

Is é atá i ndorchla bruachánach ná an talamh atá díreach taobh le huiscebhealach nádúrtha nó saorga nó timpeall thart orthu. Féadann sé aibhneacha móra agus tánaisteacha, bogaigh, góilíní agus sruthanna idirscartha nó buana a áireamh. Is féidir le leithead an dorchla bhruachánaigh athrú feadh an uiscebhealaigh agus tá sé ag brath ar shuíomh laistigh den dobharcheantar (gleann nó tuilemhá) agus an úsáid talún in aice láimhe.

Soláthraíonn na dorchlaí seo nasc rithábhachtach idir éiceachórais talún agus srutha atá ina n-aonad uathúil éagsúil sa tírdhreach máguaird agus go hiondúil tá raon éagsúil speiceas plandaí iontu.

Nuair is gá caighdeán éiceolaíoch nó comhshaoil de chúrsa uisce a choinneáil agus maidir le cúrsaí uisce a bhfuil inniúlacht tíolactha suntasach acu, is gá go mbeadh slánachar ó imeall na gcúrsaí uisce chun ligeadh do rochtain le haghaidh glanadh agus cothabháil cainéal. Teastóidh slánachar de 10m ar a laghad (nó leithead eile, de réir mar a chinnfidh an Chomhairle) ar gach taobh den chúrsa uisce, ag brath ar leithead an chúrsa uisce.

Cuspóir Beartais

BFP 25	Lena chinntiú nach dtarlaíonn aon fhorbairt lena n-áirítear réiteach nó stóráil ábhar laistigh d'íosfhad 10m arna thomhas ó gach bruach d'aon abhainn, sruthán nó sruthchúrsa.
---------------	--

10.3 BAINISTÍOCHT RIOSCA TUILTE

Is feiniméan nádúrtha é an tuile den timthriall hidreolaíoch a d'fhéadfaí tarlú ag am ar bith, i réimse leathan suíomhanna, le tionchair shuntasacha, ag bagairt ar shaolta daoine agus ar a gcuid maoine agus ar an gcomhshaoil.

Cé gur tharla tuilte i gContae Lú, i gcomparáid le contaetha eile, bhí líon na tuile seo íseal. Mar gheall ar réaltacht an athraithe aeráide, áfach, tá ceantair sa Chontae atá i mbaol tuilte cósta, báistiúla, abhann agus inbhir.

Is téamaí lárnacha iad draenáil agus bainistíocht tuile i Straitéis Oiriúnaithe Athrú Aeráide Chontae Lú 2019-2024. Tá cuspóir uileghabhálach an riosca tuile a bhainistiú trí fhreagairtí éagsúla.

Tuile Cósta: Mar thoradh ar leibhéal farraige níos airde ná mar is gnách, bíonn an fharraige ag cur thar maoil ar thalamh. Bíonn tionchar ag leibhéal ard taoide, borrrtháí stoirme agus tonngníomhú ar a leithéid de thuilte.

Tuile Báistiúil: Mar thoradh ar theagmhais báistí ard-déine nuair a sháraíonn an méid rith chun srutha cumas an líonra uisce dromchla.

Tuile Abhann: Sáraítear acmhainneacht an chúrsa uisce nó cuirtear bac ar an gcainéal agus doirtear an iomarca uisce ón gcainéal ar thuilemhánna cóngaracha.

Tuile Inbhear: Cuireann teaghlaim de shreabhadh ard taoide agus abhann cosc roimh uisce sreabhadh amach chun farraige, rud a fhágann go mbíonn leibhéal uisce intíre ina cúis le tuile ar bhruacha abhann.

Mar aon le próisis nádúrtha eile ní féidir deireadh a chur go hiomlán le tuilte, ach is féidir a dtionchair a íoslaghdú, trí bhainistíocht réamhghníomhach agus inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil ar dhobharcheantair, ceantair atá i mbaol tuile a aithint agus trí bhearta a ghlacadh lena chinntiú nach gcuireann forbairt leis féin nó go carnach le méadú ar riosca tuile.

Tá an chosúlacht ann go mbeidh níos mó báistí ann agus leibhéal na farraige ag ardú le hathrú aeráide, agus i dteannta le huirbiú méadaithe is dócha go dtiocfaidh méadú ar riosca tuile do mhaoin sa todhcháí

10.3.1 Riosca Tuilte

Is é atá sa Réamh-Mheasúnú Riosca Tuilte ná cleachtadh scagthástáil náisiúnta a chuir an OPW i gcrích. Tá sé bunaithe ar fhaisnéis atá ar fáil agus atá furasta a dhíorthú agus déantar le ceantair a d'fhéadfadh a bheith i mbaol tuilte a aithint.

Bhreithnigh an staidéar PFRA ar thuilte ó roinnt foinsí, lena n-áirítear foinsí abhann, cósta, báistiúla agus screamhuisce agus bhí sraith náisiúnta de léarscáileanna tuile ar scála leathan mar thoradh air.

Ceanglas de Threoir an AE maidir le Tuilte é an PFRA agus tá measúnú níos mionsonraithe ann mar thoradh ar fhoilsiú na hoibre, atá á dhéanamh mar chuid de na staidéir um Measúnú agus Bainistíocht Riosca Tuilte Dobharcheantar (CFRAM).

Thug sé tosaíocht do na ceantair is mó riosca féideartha ó fhoinsé tuilte amháin nó níos mó agus ainmníodh iad seo mar Limistéir le haghaidh Measúnachta Breise (AFA), a bhfuil ocht gcinn díobh aitheanta i gContae Lú. Os a choinne sin, Chuir Comhairle Contae Lú Staidéar Tuilte Dhún Léire ar fáil in 2016, a chuimsíonn Mapáil Tuilte mionsonraithe do shráidbhaile Dhún Léire.

Thug an OPW faoin gclár um Riosca agus Bainistíocht Tuilte Dobharcheantar (CFRAM) chun pictiúr cuimsitheach a fháil de riosca tuile sna AFAanna agus lena haithint conas an riosca tuile seo a bhainistiú go héifeachtach agus go hinbhuanaithe. Ba é an toradh a bhí air seo ná gur fhorbair an OPW an méid seo a leanas:

- Plean Bainistíochta Riosca Tuilte Banna Loch nEathach;
- Plean Bainistíochta Riosca Tuilte an Oirthir.

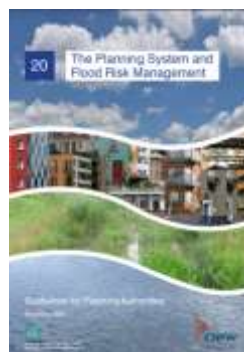
Tá na hocht Réimse le haghaidh Measúnachta Breise agus na Pleananna Bainistíochta Riosca Tuilte gaolmhara leagtha amach i dTábla 10.1.

Teastaíonn infheistíocht chaipitil shuntasach sna pleananna seo i dteannta le tosaíocht a thabhairt don infheistíocht seo leis na bearta atá leagtha amach sa phlean a chur i bhfeidhm. Tar éis maoiniú a leithdháileadh uirthi, agus i gcomhar le OPW, tá an Chomhairle ag iarraidh na Scéimeanna Faoisimh Tuilte seo a leanas a sheachadadh le linn shaolré an Phlean seo:

- Scéim Faoisimh Tuilte Dhún Dealgan, na gCreagacha Dubha agus Bhaile Átha Fhirdhia
- Scéim Faoisimh Tuilte Dhroichead Átha agus Bhaile Trá: agus
- Scéim Faoisimh Tuilte Chairlinn agus an Ghrianfoirt.

Tá an Measúnú Straitéiseach ar Riosca Tuilte (SFRA) le cur i gcrích le linn an phróisis déanta Plean de réir [An Córas Pleanála agus na Treoirínte um Bainistíocht Riosca Tuilte \(2009\)](#) curtha leis seo leis an bPlean seo.

Clóitear leis an bprionsabal nár cheart cineálacha áirithe d'fhorbairt leochaileach a cheadú i gceantair riosca tuile sna treoirlínte seo, go háirithe tuilemhánna, ach amháin i gcás nach bhfuil aon suíomhanna malartacha agus iomchuí ar fáil i gceantair riosca níos ísle atá ag teacht le cuspóirí na pleanála cearta agus na forbartha inbhuanaithe.

Tábla 10.1 Réimsí le haghaidh Measúnachta Breise agus a bPlean Bainistíochta Riosca Tuilte Gaolmhara

Réimse le haghaidh Measúnaithe Breise (AFA)	Plean Riosca agus Bainistíochta Tuilte (FRAM)
Áth na gCasán	Banna Loch nEathach
Baile Átha Fhirdhia	Banna Loch nEathach
Baile Trá	Thoir
Cairlinn	Banna Loch nEathach
Droichead Átha	Thoir
Dún Dealgan & An Charraig Dhubh	Banna Loch nEathach
An Ghrianfort	Banna Loch nEathach
Tearmann Feichín	Banna Loch nEathach

Is ceantair gheografacha iad criosanna tuile ina bhfuil an dóchúlacht ag raon ar leith go mbeidh tuilte ann agus is uirlis lárnach iad i mbainistíocht riosca tuile. Tá trí chineál criosanna tuile sainithe sna treoirlínte. Tugtar breac-chuntas orthu seo i dTábla 10.2.

Tá aitheanta sa mhapáil SFRA na háiteanna is dóichí a dtarlóidh Criosanna Tuilte A agus B, ag díriú ar na bailte agus na sráidbhailte níos lú ar fud an Chontae.

Léiríonn mapáil bhreise tuilte i ngach suíomh uirbeach agus tuaithe, a éascaíonn sainaitheint ar limistéar ina mbeidh tograí forbartha faoi réir Measúnú Riosca Tuilte suíomhoiriúnaithe.

Tábla 10.2: Cineál an Chreasa Tuilte

Cineál Crios Tuilte	Cur síos
A	Is é an seans is mó go mbeidh tuilte ann (níos mó ná 1% nó 1 as 100 i gcás tuilte abhann nó 0.5% nó 1 as 200 i gcás tuilte cósta) agus i gcás go mbeadh raon leathan gabhdóirí leochaileach
B	Is seans measartha atá ann go mbeidh tuilte ann (idir 0.1% nó 1 as 1000 agus 1% nó 1 as 100 le haghaidh tuilte abhann agus idir 0.1% nó 1 i 1000 bliain agus 0.5% nó 1 as 200 le haghaidh tuilte cósta)
C	Is lú an tseans go mbeidh tuilte ann (níos lú ná 0.1% nó 1 as 1000 i gcás tuilte abhann agus cósta)

Cuspóir Beartais

BFP 26	<p>An riosca go rachaidh tuilte i bhfeidhm ar fhorbairt sa todhchaí a laghdú:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forbairt a sheachaint i gceantair atá i mbaol tuile agus • Nuair nach féidir forbairt ar thuilemhánna a sheachaint, cur chuige seicheamhach a ghlacadh maidir le bainistíocht riosca tuile bunaithe ar sheachaint, laghdú agus oiriúnú don riosca.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 27	<p>Lena chinntiú go bhfuil gach togra forbartha a thagann faoi Chriosanna Tuilte A nó B comhsheasmhach leis an “An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca Tuilte - Treoirínte d’Údaráis Phleanála” 2009. Ní mór Measúnú Riosca Tuilte suíomhoiriúnaithe a bheith ann ag tacú le moltaí forbartha a shaináithnítear a bheith leochaileach ó thuilte a bheith agus a léiriú chun sástacht an Údaráis Phleanála go seachnófar rioscaí suntasacha tuilte fhorbairt agus a bonneagar agus nach gcuirfidh sé tuilte in áiteanna eile.</p> <p>I gCrios Tuilte C, áit a bhfuil an seans go mbeidh tuilte íseal (níos lú ná 0.1%), d’fhéadfadh go mbeadh gá le Measúnú Riosca Tuilte suíomhoiriúnaithe agus ba cheart don fhorbróir iad féin a shásamh go bhfuil dóchúlacht na tuile ag teacht leis an bhforbairt atá á moladh.</p> <p>Ba cheart d’iarratasóirí ionchasacha dul i gcomhairle le tacar sonraí de Phlean an Chontae SFRA agus an mhapáil cásanna aeráide Clár CFRAM is nuashonraithe maidir le forbairtí ina leith seo agus cuirfear ar fáil iad do phróisis Bhainistíochta Forbartha ar leibhéal níos ísle sa Chomhairle.</p> <p>Soláthróidh iarratais ar fhorbairt i gcriosanna atá leochaileach ó thuilte, lena n-áirítear iad siúd atá i mbaol faoi Chás Lár-Réimse Toghcháin an OPW, sonraí faoi bhearta bainistíochta riosca struchtúrtha agus neamhstruchtúrtha, amhail iad siúd a bhaineann le leibhéil urláir, leagan amach inmheánach, tógáil atá sheasmhach ó thuilte, pleanáil freagartha éigeandála agus rochtain agus dul amach le linn tuilte.</p>
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 28	Sa chás go léiríonn Measúnú Riosca Tuilte suíomhoiriúnaithe go bhfuil rioscaí suntasacha tuilte ann d'fhorbairt bheartaithe nó dá háititheoirí atá i gcoimhlint le "An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca Tuilte - Treoirínte d'Údarás Phleanála" 2009, de ghnáth ní thabharfar cead pleanála de ghnáth mura féidir le ceanglais Alt 5.28 'Measúnú ar mhion-mholtaí i gceantair ina bhfuil riosca tuile' a chomhlíonadh.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 29	Leis na Bearta Bainistíochta Riosca Tuilte a chur i bhfeidhm, mar a shonraítear i bPlean Bainistíochta Riosca Tuilte Banna Loch nEathach, Plean Bainistíochta Riosca Tuilte an Oirthir agus Plean Bainistíochta Riosca Tuilte Dhún Léire, ag cinntiú go dtacaíonn nach agus nach gcuireann na moltaí forbartha bac ar dhul chun cinn na mbearta seo. Seachadfaidh Comhairle Contae Lú, i gcomhpháirtíocht le hOifig na nOibreacha Poiblí (OPW) na Scéimeanna Faoisimh Tuilte seo a leanas: <ul style="list-style-type: none"> • Dún Dealgan, an Charraig Dhubh agus Baile Átha Fhirdhia; • Droichead Átha agus Baile Trá; agus • Cairlinn agus An Grianfort.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 30	A bheith ag obair le hOifig na nOibreacha Poiblí chun straitéisí bunaithe ar dhobharcheantair a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun riosca tuile a bhainistiú - lena n-áirítear iad siúd a bhaineann le stóráil agus tíolacas.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 31	Cur le feabhsú agus / nó le hathchóiriú ar fheidhmeanna nádúrtha bainistíochta riosca tuile de thuillemhána faoi réir reachtaíocht comhshaoil a chomhlíonadh agus an teacht ar acmhainní.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 32	Lena chinntiú go ndéantar gach gníomhaíocht bainistíochta riosca tuile a scrúdú chun na gníomhaíochtaí a theastaíonn chun oiriúnú éifeachtach don athrú aeráide a leabú agus iad a sholáthar a dhéanamh mar atá leagtha amach i bPlean Oiriúnaithe Earnála Athrú Aeráide OPW Bainistíocht Riosca Tuilte a bhí infheidhmithe ag an am.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 33	Sa chás go bhfuil cuid de láithreán i mbaol tuile, beidh na tailte atá i mbaol faoi réir an chur chuige seicheamhach lena chinntiú ar an gcéad dul síos go bhfuil forbairt nua dírithe ar thailte le baol tuile íseal; agus an cineál forbartha a shrianadh go dtí an 'iomchuí' sin do gach crios tuile de réir Táblaí 3.1 agus 3.2 de na Treoirínte um Bainistíocht Riosca Tuilte.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 34	Le dul i gcomhairle le hOifig na nOibreacha Poiblí (OPW) maidir le forbairtí beartaithe i ndúichí de chainéil draenála agus aibhneacha a bhfuil an OPW freagrach astu.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 35	Le dul i gcomhairle le hOifig na nOibreacha Poiblí (OPW) maidir le forbairtí beartaithe lena n-áirítear droichead nó lintéar a thógáil, a athsholáthar nó a athrú agus a cheangal go bhfaighidh na forbróirí toiliú ón OPW faoi Alt 50 den AE (Measúnú agus Bainistíocht na Rialacháin um Rioscaí Tuilte) 2010 agus Alt 50 den Acht um Dhraenáil Artaireach 1945, nuair is iomchuí.
---------------	---

10.3.2 Mapáil PFRA

Baineadh úsáid as mapáil PFRA leis na criosanna tuile a shainiú in áiteanna atá lasmuigh de scóip Staidéar CFRAM agus Staidéar Tuilte Dhún Léire. Ba chóir a bheith cúramach leis na ceantair seo mar gheall ar nádúr táscach na mapála PFRA. Cuirtear ar fáil é chun críocha faisnéise chun cabhrú le ceantair a shainiú inar cheart riosca tuile a iniúchadh níos mionsonraithe. Ar an gcúis seo, tá idirdhealú soiléir idir Mapáil Criosaithe agus Mapáil Ilchodach do gach ceann de na Lonnaíochtaí a bhaineann leis an bPlean Forbartha idir criosanna tuile a dhíorthaítear ó mhapáil PFRA agus Staidéar CFRAM, ar an eochair eolas faoi iamh. Beidh ar aon iarratas pleanála ar thailte ina n-aithneofar tuilte báistiúla iontu le measúnú a bheith acu ar na rioscaí féideartha tuile a bhaineann le forbairt na dtailte mar aon le haon bhearta maolaitheacha a chinnteoidh go seachnóidh an fhorbairt agus an bonneagar a bhaineann leis rioscaí suntasacha tuile agus nach gcothófar tuile níos measa in áiteanna eile.

10.4 CUMARSÁID**10.4.1 Réamhrá**

Is téarma é Teicneolaíochtaí Faisnéise agus Cumarsáide (TFC) a úsáidtear leis na modhanna teicniúla chun faisnéis a phróiseáil agus a chur in iúl. Baineann sé go príomha le teicneolaíocht dhigiteach. Aithnítear an tábhacht a bhaineann le TFC ar dhá bhealach. Ar an gcéad dul síos, cúitíonn an rochtain ar chumarsáid thapa, iontaofa agus cost-éifeachtúil an tionchar a bhíonn an iargúlacht gheografach, agus méadaítear cuimsiú sóisialta, iomaíochas eacnamaíoch agus deiseanna fostaíochta. Ar an dara dul síos, d'fhéadfadh sé cur le spriocanna inbhuanaitheachta tríd an ngá le taisteal a laghdú m.sh. trí chianobair a sholáthraíonn cothromaíocht saoil baile níos fearr le níos lú aistear gluaisteán agus astaíochtaí gás ceaptha teasa laghdaithe. Maidir le Teicneolaíochtaí Teileachumarsáide, aithníonn an Chomhairle a thábhacht agus tá sí ag súil le hiarracht a dhéanamh bonneagar Teileachumarsáide forleathan a chur chun cinn agus a éascú ar fud an Chontae d'fhonn forbairt shóisialta agus forbairt eacnamaíochta cothrom a bhaint amach. Cuirfidh an Chomhairle forbairt bhonneagair TFC breise chun cinn lena n-áirítear leathanbhanda, saoraidí Teileachumarsáide, glacadh fón póca srl., Déantar seo le forbairt fhisiciúil agus eacnamaíoch Chontae Lú a sholáthar faoi réir gnáthcheisteanna pleanála.

Cuspóir Beartais

BFP 36	Le seachadadh inbhuanaithe de líonra bonneagair TFC d'ardchaighdeán a chur chun cinn agus a éascú ar fud an Chontae ag cur an gá san áireamh leis an tuath agus an timpeallacht uirbeach a chosaint mar aon le hiarracht a dhéanamh forbairt shóisialta agus forbairt eacnamaíochta cothrom a bhaint amach.
---------------	---

10.4.2 Bonneagar Leathanbhanda

Tá leathanbhanda ardluais, iomaíoch ó thaobh costais agus iontaofa mar bhonn agus mar thaca ag an bhforbairt eacnamaíoch. Tá aitheantas níos mó á bhronnadh air mar phíosa criticiúil bonneagair a chuireann ar chumas ag gnólachtaí teicneolaíochtaí nuálacha agus patrúin oibre níos solúbtha a ghlacadh agus trádáil a dhéanamh ar líne.

Tá sé deacair an fhostaíocht atá ann a choinneáil, poist nua a mhealladh agus deiseanna nua fiontraíochta a fhorbairt nuair nach bhfuil sé ann.

Titeann an cur i bhfeidhm de nascacht ardluais leathanbhanda faoi shainchúram na Roinne Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha roimhe seo) a d'fhoilsigh *Sochaí Nasctha a Sheachadadh - Plean Náisiúnta Leathanbhanda d'Éirinn (NBP)* in 2012.

Is tionscnamh seo de chuid an Rialtais le tírdhreach leathanbhanda na hÉireann a athrú ó bhonn agus seirbhísí leathanbhanda ardluais, iontaofa agus cost-éifeachtúil a sholáthar do gach áitreabh sa Tír.

Seachadfar seo tríd an NBP trí mheascán d'infheistíocht ón tionscal príobháideach agus idirghabháil stáit (ar a dtugtar an Straitéis Idirghabhála), do na codanna sin den tír nach bhfuil pleananna ag comhlachtaí príobháideacha infheistíocht a dhéanamh iontu.

Trí shíniú an chonartha leis an bPlean Náisiúnta Leathanbhanda a sheachadadh in 2019, ráthaigh an Rialtas go mbeadh na deiseanna céanna ag pobail tuaithe agus atá ag ceantair uirbeacha. Is é an bealach is fearr le seirbhísí teileachumarsáide a sholáthar ná trí líonraí bunaithe ar snáthoptaic.

Spregann líonraí den sórt an soláthar den leibhéal tástáil leathanbhanda ardluais i gceantar. Tá 5 uimh. Speisialtóirí Líonra Rochtana Oscailte agus Soláthraithe Mórdhíola, (eNET/MANS, SIRO, Open Eir, Viatel agus BT). D'fhorbair *Virgin Media Ireland* dhá líonra leathanbhanda dílsithe ardluais i nDroichead Átha agus i nDún Dealgan.

Mar gheall ar na líonraí snáthoptaice a sholáthraíodh le déanaí ag na soláthraithe tráchtála seo, tá an dara leibhéal rochtana leathanbhanda is airde in Éirinn ag Contae Lú ag 87% d'áitribh.

Faoin PFN, cuirfear rochtain ar leathanbhanda ardluais ar fáil don 13% eile d'áitribh, a dtiteann faoin Limistéar Idirghabhála Stáit.

Tá Contae Lú ag leanúint de bheith ag baint leasa as an leath amach de roinnt scéimeanna leathanbhanda faoi stiúir an Rialtais, ag cinntiú go bhfuil seirbhísí leathanbhanda ar fáil i bpobail ar fud an Chontae.

Is Pointí Ceangail Leathanbhanda (BCPanna) ar scéim amháin den sórt sin a théann chun leasa Chontae Lú. Is suíomhanna poiblí iad seo (foirgnimh / láithreáin phoiblí) a gheobhaidh nascacht leathanbhanda ardluais 150Mb agus ina gcuirfear Wi-Fi poiblí ar fáil, rud a ligfidh do dhaoine sa cheantar leathanbhanda a úsáid de réir mar is gá. Aithníodh naoi suíomh den sórt sin i gContae Lú.

10.4.2.1 Líonraí Cathrach (MANS)

Is líonra é seo de chábla duchta agus snáthoptaice atá suite laistigh de cheantar uirbeach, ar féidir le gnólachtaí agus eagraíochtaí éagsúla é a úsáid chun seirbhísí a sholáthar lena n-áirítear, ach nach bhfuil teoranta chuig teileachumarsáid, teilifís agus idirlíon. Cé go bhfuil MANS faoi úinéireacht phoiblí (arna mbainistiú ag eNET), tugann siad rochtain oscailte ar an líonra do gach oibreoir seirbhíse teileachumarsáide (miondíoltóirí). Tá MANS curtha ar fáil i nDroichead Átha, Dún Dealgan agus Baile Átha Fhirdhia go dtí seo.

Meastar go bhfuil sé ríthábhachtach go mbeidh leathanbhanda ar fáil chun na hionaid seo a chur chun cinn ag infheisteoirí ionchasacha giniúna fostaíochta.

10.4.2.2 Plean Gníomhaíochta Leathanbhanda Chontae Lú

Cheap Fóram Eacnamaíoch Chontae Lú (LEC) Plean 10 bPointe foriomlán, ag aithint 10 réimse ar leith a gcaithfear aghaidh a thabhairt orthu ina chlár oibre.

Áiríodh leathanbhanda ardluais leis mar aitheantas ar a thábhachtaí atá sé ag tacú le fás eacnamaíoch. Is é aidhm an Phlean Gníomhaíochta ná leanúint le dul chun cinn suntasach agus leathanbhanda a chur ar aghaidh chuig ceantair thuaithe de réir an Phlean Náisiúnta Leathanbhanda.

Tá sé sholáthraí / mhórdhíoltóirí bonneagair leathanbhanda ardluais ag Droichead Átha agus Dún Dealgan, rud a chuireann ar chumas ag miondíoltóirí teileachumarsáide éagsúla luasanna suas le 1000MBps a thairiscint do ghnólachtaí agus do thomhaltóirí.

Tá rochtain ag Baile Átha Fhirdhia agus Dún Léire ar leathanbhanda ardluais d'áitribh sna bailte sin.

Teastóidh idirghabháil stáit faoin NBP do thart ar 22% den áitreabh ar imeall an dá bhaile. Maidir leis na Lonnaíochtaí Leibhéal 3 agus 4, tá rochtain ag thart ar 66% den áitreabh ar leathanbhanda ardluais agus beidh idirghabháil stáit ag teastáil ar an 34% eile faoin NBP.

Cuspóir Beartais

BFP 37	A bheith ag tacú le seachadadh agus cur i bhfeidhm an Phlean Náisiúnta Leathanbhanda.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 38	Cur i bhfeidhm bonneagair leathanbhanda agus teileachumarsáide ar ardchaighdeán a chinntiú ar fud an Chontae agus a leathnú i gceantair iargúlta tuaithe a éascú, ar mhaithe le fás eacnamaíoch, iomaíochas agus cuimsiú sóisialta a chur chun cinn.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 39	Lena bheith ag comhoibriú leis na gníomhaireachtaí ábhartha leis na cáblaí leictreachais, teileafóin agus teilifíse a chur faoi thalamh i gceantair uirbeacha agus sin a éascú nuair is féidir, ar mhaithe le taitneamhacht amhairc.
---------------	--

10.4.2.3 Duchtú Rochtana Oscailte

Le tacaíocht ó Phlean Gníomhaíochta Leathanbhanda Chontae Lú, éileoidh an Chomhairle go gcuirfear rochtain oscailte ar fáil do gach líonra duchtaithe a sholáthraítear laistigh de limistéar an Phlean. Déanfar seo chun tacú le seirbhísí teileachumarsáide iomaíocha agus chun bóithre agus cosáin a chosaint roimh thochailt. Fanfaidh na líonraí faoi úinéireacht an fhorbróra go dtí go nglacfaidh an Chomhairle ceannas orthu. Ina dhiaidh sin, beidh an soláthraí seirbhíse freagrach as an mbonneagar teileachumarsáide.

Iarrfaidh an Chomhairle, trí choinníoll a ghabhann le cead, ar an soláthraí seirbhíse comhaontú a dhéanamh leis an gComhairle lena chinntiú go soláthraítear rochtain oscailte, ar chostas eacnamaíoch.

Cuspóir Beartais

BFP 40	Lena cheangal go gcuirfear duchtú rochtana oscailte ar fáil le haghaidh forbairtí nua do gach soláthraí seirbhíse ar bhonn léasa neamh-eisiaatach ar chostas eacnamaíoch.
---------------	---

10.4.2.4 Struchtúir Tacaíochta Teileachumarsáide agus Aeróga:

Aithníonn an Chomhairle an tábhacht a bhaineann le bonneagar teileachumarsáide d'ardchaighdeán mar réamhriachtanas do gheilleagar rathúil agus glacann sí leis an tábhacht chriticiúil a bhaineann le seirbhís teileachumarsáide d'ardchaighdeán ar leibhéal náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil.

Mar thoradh ar dírialáil an tionscail teileachumarsáide tá rogha agus iomaíocht ann i dteannta leis an dúbailt agus ró-sholáthar de saoráidí.

Cé go n-aithnítear na buntáistí a bhaineann le bonneagar TFC d'ardchaighdeán, caithfear iad seo a chothromú leis an ngá atá ann leis an tírdhreach uirbeach agus tuaithe a chosaint, ar féidir leis nádúr fisiceach na struchtúr seo tionchar suntasach a imirt air.

Ba cheart go n-íoslaghdófar an tionchar amhairc le breithniú mionsonraithe ar dhearadh, ar shuíomh agus ar scóip chun bearta tírdhreachaithe a úsáid go héifeachtach.

Agus iarratais phleanála á mbreithniú, caithfear aird a thabhairt *Aeróga Teileachumarsáide agus Struchtúir Tacaíochta, Treoirlínte d'Údaráis Phleanála, DECLG, 1996*, Ciorclán PI07/12 agus *Na Rialacháin Phleanála agus Forbartha 2001 (arna leasú)*.

Spreagann na treoirlínte agus na rialacháin seo comhroinnt nó cnuasach de shuíomhanna, rud a léireofar i mbeartas na Comhairle.

Déantar foráil maidir le tuilleadh treorach ina dtaobh dearadh agus forbairt Sonraí Struchtúir Teileachumarsáide i gCaibidil 13, Roinn 13.16.3.

Cuspóir Beartais

BFP 41	Lena chinntiú go ndéanfar forbairt ordúil ar theileachumarsáid ar fud an Chontae de réir cheanglais an <i>Aeróga Teileachumarsáide agus Struchtúir Tacaíochta, Treoirlínte d'Údaráis Phleanála, DECLG, 1996</i> , ach amháin i gcás ina dtagann siad salach ar Chiorclán PI07 / 12 a mbeidh tosaíocht aige, agus ar athbhreithnithe nó treoirlínte leathnaithe ina dhiaidh sin sa réimse seo.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 42	Iarrtar go mbeidh struchtúir agus láithreáin tacaíochta aeróige comhlonnaithe nuair is féidir. Iarrtar ar oibreoirí fianaise dhoiciméadach a chur isteach maidir le neamh-féidearthacht na rogha seo i dtograí le haghaidh struchtúir nua.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 43	Struchtúir nó laithreáin, atá suite go straitéiseach a chur ar fáil trí seo a éascú don earnáil phoiblí agus phríobháideach áit a bhfuil sé indéanta agus oiriúnach. Áirítear iad siúd atá faoi úinéireacht Chomhairle Contae Lú freisin. Déanfar seo chun clúdach teileachumarsáide feabhsaithe a éascú.
---------------	---

Cuspóir Beartais

BFP 44	An cleachtas is fearr a éileamh maidir le láithreánú agus dearadh i ndáil le haeróga cumarsáide agus bonneagar tacaíochta a thógáil, ar mhaithe le taitneamhacht amhairc agus le tírdhreacha íogaire a chosaint.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 45	Le toimhde a bheith ann i gcoinne an tsuímh de struchtúir tacaíochta aeróg áit a mbeadh tionchar diúltach tromchúiseach acu ar thaitneamhacht amhairc suíomhanna agus láithreacha íogaire.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 46	Iarrtar go ndéanfar struchtúir teileachumarsáide a dhíchoimisiúnú agus a baint lasmuigh den láthair ar chostas an oibreora i gcás nach mbeidh sé ag teastáil a thuilleadh.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP 47	Soláthraithe seirbhíse a spreagadh chun dul i mbun díospóireachtaí réamhphleanála leis an Údarás Pleanála sula gcuirtear iarratais phleanála isteach.
---------------	---

10.4.2.5 Miasa Satailíte Baile

Má tá miasa satailíte suite go míchuí, is féidir leo dochar ábhartha a dhéanamh do charachtar agus do chuma na bhfoirgneamh stairiúil, na mbailidhreacha tábhachtacha agus carachtar na gceantar tuaithe. Cé gur féidir miasa satailíte a chur in airde faoi réir coinníollacha agus teorainneacha sonraithe faoi Na Rialacháin Phleanála agus Forbartha 2001 (arna leasú) níl na forálacha seo infheidhmithe i gcás gur Struchtúr atá Cosanta é an t-áitreabh nó go bhfuil sé suite laistigh de Limistéar Caomhantais Ailtireachta (ACA).

Cuspóir Beartais

BFP 48	Toirmiscear miasa satailíte sa chás go ndéanfaidís dochar ábhartha do charachtar agus do chuma den Struchtúr atá Cosanta, Limistéar Caomhantais Ailtireachta (ACA) nó in aon limistéar eile ina bhféadfaidís dochar do-ghlactha a dhéanamh don taitneamhacht amhairc.
---------------	---

10.5 FUINNEAMH**10.5.1 Réamhrá**

Is cuid riachtanach de gheilleagar agus de shochaí na hÉireann é an fuinneamh. Éileoidh fás leanúnach maidir leis an daonra agus leis an ngeilleagar araon, fuinneamh chun cumhacht a thabhairt do ghnóilachtaí, do thithe, d'iompar agus do sheirbhísí poiblí i gContae Lú.

Beidh gá le córas fuinnimh iontaofa, athléimneach agus éifeachtach a fhreastalaíonn ar fhás i gcaitheamh na bliana agus ar fud na n-earnálacha go léir, mar bhonn agus mar thaca ag forbairt an Chontae sa todhchaí.

Éilíonn Contae Lú bonneagar fuinnimh den chéad scoth atá oiriúnach don fheidhm agus ina thaobh seo tá gá lenár bhfoinsí dúchasacha fuinnimh in-athnuaite a fhorbairt. Laghdóidh forbairt den sórt sin an spleáchas ar bhreoslaí iontaise agus ar fhoinsí seachtracha, feabhsóidh sé an meascán fuinnimh agus soláthróidh sé soláthar slán agus athléimneach, laghdóidh sé astaíochtaí gás ceaptha teasa ag cruthú tairbhí comhshaoil agus cosnóidh roimh athrú aeráide.

Is tairbhí dearfacha sóisialta, eacnamaíocha agus comhshaoil ag an am céanna a soláthraítear trí ár spleáchas ar bhreoslaí iontaise eachtracha a laghdú.

Is féidir fuinneamh in-athnuaite a shainiú mar fhuinneamh a fhorbraítear ó fhoinsí a athsoláthraítear i gcónaí trí thimthriallta an nádúir agus murab ionann is breoslaí iontaise, níl siad teoranta. Iarrann agus tacaíonn beartais idirnáisiúnta, Eorpacha agus Náisiúnta le sochaí níos tíosaí ar fhuinneamh ag brath ar fhoinsí fuinnimh in-athnuaite inbhuanaithe.

Cuireann an Plean seo éifeachtúlacht fuinnimh agus forbairt acmhainní inathnuaite dúchasacha chun cinn. Is féidir leis an bPlean Forbartha todhchaí fuinnimh inbhuanaithe a chur chun cinn don Chontae, trí aitheantas a thabhairt don tábhacht a bhaineann le húsáid talún agus pleanáil iompair chun sochaí ísealcharbóin a chur chun cinn agus tionchair an athraithe aeráide a mhaolú.

10.5.2 Fuinneamh In-athnuaite

Sonraíonn suíomh geografach na hÉireann ar imeall thiar na hEorpa béim ar an ngá atá againn le soláthairtí fuinnimh atá slán agus leanúnach, go háirithe sa chás go bhfuil ár gcaiteachas ar allmhairí fuinnimh fós suntasach. Cinnteoidh beartais náisiúnta a chuireann éifeachtúlacht fuinnimh agus foinsí fuinnimh in-athnuaite inbhuanaithe chun cinn ár n-iomaíochas idirnáisiúnta a chinntiú trí úsáid mhéadaithe agus éileamh ar acmhainní dúchasacha agus slándáil mhéadaithe an tsoláthair.

Tacaíonn an Rialtas le sprioc aeráidneodrachta a ghlacadh faoi 2050 ar leibhéal an AE.

Cuireann Plean Gníomhaíochta Aeráide 2019 cosán dícharbónaithe go 2030 i bhfeidhm, a bheadh ag teacht le sprioc aeráidneodrachta a ghlacadh in Éirinn faoi 2050.

Maidir leis an bpeirspictíocht náisiúnta de, leis an sprioc de 70% de leictreachas in-athnuaite a bhaint amach faoi 2030 sainaitníonn ‘Plean Gníomhaíochta Aeráide’ 2019 gur gá spriocanna áirithe aitheanta a bhaint amach chun na leibhéil riachtanacha laghdaithe astaíochtaí a bhaint amach faoi 2030. Tá siad mionsonraithe i bhFíor 10.1 thíos. Is éard a bheidh i gceist leis seo ná deireadh a chur le gléasraí giniúna leictreachais breoslaithe guail agus móna ina gcéimeanna.

Bheadh leictreachas in-athnuaite le méadú, an eangach a threisiú agus córais a chur i bhfeidhm chun foinsí cumhachta eadrannacha a bhainistiú, go háirithe ón ghaoth.

Admhaíonn an Chomhairle go bhfuil sé ríthábhachtach go ndéanfaidh sí a cion chun spriocanna náisiúnta a bhaint amach agus bainfear é seo amach trí chuspóirí beartais tacaíochta a áireamh maidir le giniúint agus forbairt fuinnimh in-athnuaite agus trí Straitéis Fhuinnimh In-athnuaite a ullmhú.

Fíor 10.1

Leis an leibhéal riachtanach astuithe a laghdú, déanfaimid na rudai seo a leanas faoi 2030:

- Laghdaigh CO₂ eq. Astaíochtaí ón earnáil faoi 50-55% i gcoibhneas le réamh-mheastacháin 2030 Réamh-PFN
- Deireadh a chur go luath agus go hiomlán le giniúint leictreachais breoslaithe guail agus móna ina gcéimeanna
- An leictreachas a ghintear ó fhoinsí in-athnuaite a mhéadú go 70%, comhdhéanta go tásach de: *
 - 3.5 GW ar a laghad d’fhuinneamh in-athnuaite muirí
 - Suas le 1.5 GW d’fhuinneamh gréine ar scála greille
 - Méadú suas le 8.2 GW san iomlán ar acmhainneacht gaoithe ar an gcladach
- Freastal ar 15% den éileamh leictreachais ó fhoinsí in-athnuaite atá ar conradh faoi CPAAnna Corparáideacha

[* Cinnfear leibhéal beacht na teicneolaíochta gaoithe muirí, gaoithe ar an gcladach, gréine agus teicneolaíocht in-athnuaite eile le córas nua ceantanna iomaíochta ina gcinnear an teicneolaíocht is ísle costas, féach an bosca thíos.]

Bunófar fíis aonair sa Chreat Pleanála Náisiúnta do gach pobal de réir 10 gcuspóir roinnte a shainaithníodh mar Thorthaí Straitéiseacha Náisiúnta agus anseo tugtar aitheantas do NSO 8 an cuspóir náisiúnta aistriú go geilleagar iomaíoch, ísealcharbóin, seasmhach ó thaobh aeráide agus inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de faoi 2050. Aithneofar ann go mbeidh gá le córais nua fuinnimh agus eangacha tarchuir le haghaidh córas giniúna fuinnimh atá níos dailte agus níos dírithe ar fhuinneamh in-athnuaite a bhaint amach. Bainfear leas as an acmhainneacht chladaigh agus mhuirí suntasach agus ó raon foinsí fuinnimh lena n-áirítear gaoth, tonn agus grian agus nasc le príomhfhoinsí éileamh.

Déanfaidh an Chomhairle iarracht sa Phlean a bheith ag tacú leis an NPF leas a bhaint as acmhainneacht Réigiún an Oirthir agus Lár Tíre i dtéarmaí fuinnimh in-athnuaite ar fud an speictrim teicneolaíochta chun cuidiú le spriocanna náisiúnta a bhaint amach.

Aithneofar sa Straitéis Spásúil agus Eacnamaíoch Réigiúnach an Oirthir agus Lár Tíre an gá atá le haistriú ó spleáchas ar úsáid breosla iontaise go raon níos éagsúla d'fhoinsí carbóin íseal agus neodracha, agus ar an gcaoi sin a bheith ag tacú le foinsí fuinnimh in-athnuaite ar fud an speictrim teicneolaíochta laistigh den Réigiún a mhéadú.

Tá EMRA ag iarraidh Criosanna Fuinnimh Straitéiseacha (SEZ) a shainaitheint, i gcomhar lena Comhúdaráis Áitiúla sa Réigiún, mar cheantair atá oiriúnach do thionscadail ghiniúna fuinnimh níos mó, ról na táirgeachta pobail agus micrea-fhuinnimh i suíomhanna uirbeacha agus tuaithe agus an poitéinseal le haghaidh fuinnimh in-athnuaite. laistigh de cheantair thionsclaíocha.

Chuirfeadh sé seo leis na spriocanna atá leagtha síos sa 'Phlean Gníomhaíochta Aeráide' maidir le fuinneamh in-athnuaite a thabhairt i gcrích.

Cinntoidh an SEZ go dtabharfar aghaidh ar na srianta comhshaoil go léir san anailís. Tá géarghá le rannpháirteachas le páirtithe leasmhara a dhéanamh go luath toisc go bhfuil rannpháirtíocht éifeachtach pobail riachtanach le muinín an phobail a thógáil agus chun cuidiú le haistriú na Tíre, an Réigiúin agus an Chontae go fuinneamh in-athnuaite a bhaint amach.

Cuimsítear na roghanna fuinnimh in-athnuaite do Chontae Lú sa mhéid seo a leanas:

- Fuinneamh Gaoithe (ar an gcladach agus muirí);
- Grianfhuinneamh
- Fuinneamh Uisce (hidrea-fhuinneamh, tonn agus taoide);

- Córais Teaschaidéil (lena n-áirítear geoiteirmeach);
- Bithfhuinneamh; agus
- Fuíollábhar.

Díorthaíodh cuid mhaith den fhás i bhfuinneamh in-athnuaite ó fhuinneamh gaoithe ar leibhéal náisiúnta ach tá acmhainneacht suntasach d'acmhainní fuinnimh in-athnuaite eile in Éirinn, lena n-áirítear grian, taoide, bithfhuinneamh agus tonn.

Tá an Rialtas ag fiosrú deiseanna chun acmhainní fuinnimh in-athnuaite flúirseacha amach ón gcósta a fhorbairt. Áirítear fuinneamh gaoithe, tonn agus taoide amach ón gcósta ann ag aithint a dtairiscint shaibhir acmhainneachta sna blianta amach romhainn. I bhfianaise a shuíomh cósta, tá ról soiléir ag Lú i bhforbairt fuinnimh in-athnuaite agus breithneofar soláthar acmhainní fuinnimh malartacha den sórt sin ar shuíomhanna oiriúnacha ar fud an Chontae.

Aithníonn an Chomhairle an raon teicneolaíochtaí nua atá ag forbairt ar féidir leo rannchuidiú le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a íoslaghdú, soláthar fuinnimh atá daingean agus seasmhach a sholáthar agus sciar níos mó dár gcuid fuinnimh a fháil ó fhoinsí in-athnuaite.

In 2017 d'fhoilsigh an Roinn Tithíochta, Pleanála, Pobail agus Rialtais Áitiúil 'Treoirínite Eatramhacha d'Údarás Phleanála ar Phleananna Reachtúla, Fuinneamh In-athnuaite agus Athrú Aeráide' faoi Alt 28 den Acht Pleanála agus Forbartha 2000 (arna leasú. Cuimsíodh Ceanglas Beartais Pleanála Sonrach ann maidir le beartais nó cuspóirí a bhaineann le forbairtí fuinnimh gaoithe agus riachtanais údarás pleanála ina leith seo.

Agus an fuinneamh in-athnuaite á breithniú, thug an Chomhairle aird ar na cáipéisí seo a leanas;

- An Plean Gníomhaíochta Náisiúnta um Fhuinneamh In-athnuaite 2010 (aighneacht Rialtas na hÉireann chuig an gCoimisiún Eorpach);
- Straitéis an Rialtais um Fhuinneamh In-athnuaite 2012 - 2020 (DCENR);
- Páipéar Bán an Rialtais ar Bheartas Fuinnimh - Aistriú na hÉireann go Todhchaí Fuinnimh Ísealcharbóin 2015-2030 (DCENR); agus
- Plean Maolaithe Náisiúnta an Rialtais, Iúil 2017 (DCCAE).

Measfaidh an Chomhairle soláthar iomlán reachtaíochta agus treoirnótaí, cáipéis bheartais srl. a eisíodh ag an roinn ábhartha chun éifeacht a thabhairt d'fhorálacha reachtacha maidir le fuinneamh in-athnuaite.

10.5.2.1 Éifeachtúlacht Fuinnimh

Tá an Chomhairle ag tacú leis an gcoincheap d'fhuinneamh in-athnuaite a ghiniúint ar leibhéal 'áitiúil' agus tuigtear na buntáistí ann a fhabhraíonn do phobail áitiúla dá bharr.

Beidh rannpháirtíocht an phobail áitiúil ina chuid lárnach de straitéis fhuinnimh na Comhairle sa todhchaí, chun daoine a chur ar an eolas faoi na buntáistí eacnamaíocha, comhshaoil agus sóisialta a bhaineann le bogadh ar shiúl ó bhreosláí soladacha / iontaise i dtreo gilleagair ísealcharbóin.

Féachfaidh an Chomhairle le:

- Úsáid réasúnach fuinnimh a chur chun cinn;
- Fuinneamh in-athnuaite a chur chun cinn;
- Faisnéis fhuinnimh a chur chun cinn agus a scaipeadh;
- An timpeallacht a chosaint;
- Dramhaíl fuinnimh a laghdú i ngach earnáil den tsochaí, agus

- Fuinneamh in-athnuaite a ghintear go réigiúnach a spreagadh in ionad breoslaí iontaise allmhairithe mar iarracht le slándáil an tsoláthair fuinnimh a chinntiú, nuair is féidir.

10.5.2.2 Plean Gníomhaíochta Fuinnimh Inbhuanaithe Chontae Lú

Cheap Fóram Eacnamaíoch Chontae Lú plean foriomlán 10 bpointe a d'aithin 10 n-ábhar ar leith a gcaithfear aghaidh a thabhairt orthu ina chlár oibre.

Áiríodh leis seo Plean Gníomhaíochta um Fhuinneamh Inbhuanaithe, a bhfuil sé mar chuspóir ann cabhrú le poist a chothú, a bheith ag tacú leo agus a chruthú trí an gcoincheap a fhorbairt gur ceannaire atá i gContae Lú i seachadadh an Gheilleagair Ghlais.

I measc na gcuspóirí atá ann ná a bheith ag tógáil agus ag athchruthú na gcleachtas is fearr maidir le fuinneamh inbhuanaithe a forbraíodh i nDún Dealgan agus áiteanna eile sa Chontae. Chomh maith leis sin, a bheith ag cuidiú le gnólachtaí áitiúla a bheith iomaíoch trí thacaíochtaí éifeachtúlachta fuinnimh agus cead a thabhairt do ghnólachtaí glasa úsáid a bhaint as Contae Lú mar shaotharlann bheatha lena gcuid táirgí agus seirbhísí a fhorbairt.

10.5.2.3 Straitéis Fhuinnimh In-athnuaite

Tá Comhairle Contae Lú tiomanta le bheith ag tacú le hinfheistíocht i bhfuinneamh in-athnuaite agus i Straitéis Fhuinnimh In-athnuaite (RES) láidir agus inbhuanaithe a fhorbairt don Chontae. Beidh sé bunaithe ar spriocanna an Phlean Gníomhaíochta Aeráide 2019 (agus aon athbhreithnithe air) agus beidh sé mar aidhm acu an Contae a neadú mar cheannaire i nginiúint fuinnimh in-athnuaite, ag tacú le héifeachtúlacht fuinnimh agus le caomhnú.

Tabharfaidh an RES breac-chuntas ar an acmhainneacht le haghaidh réimse acmhainní in-athnuaite, lena n-áirítear gaoth ar an gcladach agus amach ón gcósta i measc nithe eile, fuinneamh gréine, bithfhuinneamh, geoiteirmeach, hidrea, tonn agus taoide. Bunóidh sé sonraí bunlíne agus leagfaidh sé amach na spriocanna acmhainní fuinnimh in-

athnuaite don Chontae go dtí 2027, ag iarraidh cothromaíocht inbhuanaithe foinsí fuinnimh in-athnuaite. Admhófar sa RES, ag teacht leis an bPlean Forbartha, an méid is féidir a dhéanamh le Contae Lú a bheith níos seasmhaí ó thaobh fuinnimh, gan a bheith chomh spleách ar bhreoslaí iontaise traidisiúnta agus spriocanna náisiúnta sannta a bhaint amach.

Cuspóir Beartais

BFP 49	A bheith ag tacú le tionscnaimh idirnáisiúnta, náisiúnta agus Contae chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a theorannú agus a laghdú trí éifeachtúlacht fuinnimh agus foinsí fuinnimh in-athnuaite a fhorbairt ag láithreacha oiriúnacha ag úsáid acmhainní nádúrtha an Chontae. Déanfar seo ar bhealach atá inghlactha don chomhshaol faoi réir gnáthchúinsí pleanála cearta lena n-áirítear an tionchar ar réimsí íogaireachta comhshaoil nó tírdhreacha go háirithe.
---------------	--

Cuspóir Beartais

BFP50	Comhoibriú leis na húdaráis chuí ó thuaidh agus ó dheas ón teorainn chun fuinneamh in-athnuaite uile-oileáin a sholáthar.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP51	Tacú le tionscnaimh atá dírithe ar leibhéal an ídithe fuinnimh sa Chontae a laghdú.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP52	Straitéis Fuinnimh In-athnuaite a tháirgeadh do Chontae Lú laistigh de bhliain amháin ó ghlacadh na dTreoirlínte Athbhreithnithe ar Fhuinneamh Gaoithe. Tabharfaidh an straitéis seo aird ar 'Mhodheolaíocht do Straitéisí Fuinnimh In-athnuaite na nÚdarás Áitiúil', (SEAI) agus comhlíonfaidh sí ceanglais an SEA & Treoracha Gnáthóg.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP53	Tacú le sainaitheint, i gcomhar le EMRA, Criosanna Fuinnimh Straitéiseacha, ceantair atá oiriúnach chun freastal ar thionscadail mhóra giniúna fuinnimh laistigh de Réigiún an Oirthir agus Lár na Tíre.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP54	Tacú le Pobail Fuinnimh Inbhuanaithe agus le Tionscnaimh Ghrúpaí Phobail Áitiúla chun deiseanna fuinnimh ghlain a fhorbairt sa Chontae.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP55	Tacú le cur i bhfeidhm Bheart Glas an AE, Plean Gníomhaíochta Aeráide 2019 (nó aon phlean ina dhiaidh sin), Clár don Rialtas 2020, Straitéis Oiriúnaithe don Athrú Aeráide do Chontae Lú agus an Chairt um Ghníomhaíocht Aeráide agus bearta a éascú a fhéachann le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú.
--------------	--

10.6 FUINNEAMH GAOITHE

Faoi láthair is é fuinneamh gaoithe an acmhainn is mó a chuireann fuinneamh in-athnuaite ar fáil in Éirinn agus is é an acmhainn leictreachais in-athnuaite is mó agus is saoire in Éirinn. In 2018 chuir gaoth 85% de leictreachas in-athnuaite na hÉireann agus 30% dár n-éileamh iomlán ar leictreachas ar fáil. Tá Éire ar cheann de na tíortha is mó úsáide ó thaobh fuinneamh gaoithe de. Tá fuinneamh gaoithe ar an dara foinse is mó de ghiniúint leictreachais, le gás nádúrtha sa chéad áit.

Aithníonn an Chomhairle an méid suntasach is féidir le fuinneamh gaoithe a dhéanamh mar réiteach glan inbhuanaithe ar riachtanais fuinnimh agus an ról rithábhachtach atá aige maidir le cuidiú le spriocanna náisiúnta a bhaint amach maidir le laghduithe breosla iontaise, agus astaíochtaí gás ceaptha teasa dá bharr. Sna deich mbliana amach romhainn, leanfaidh gaoth ar an gcladach mar phríomhfhoinsé fuinnimh in-athnuaite na hÉireann.

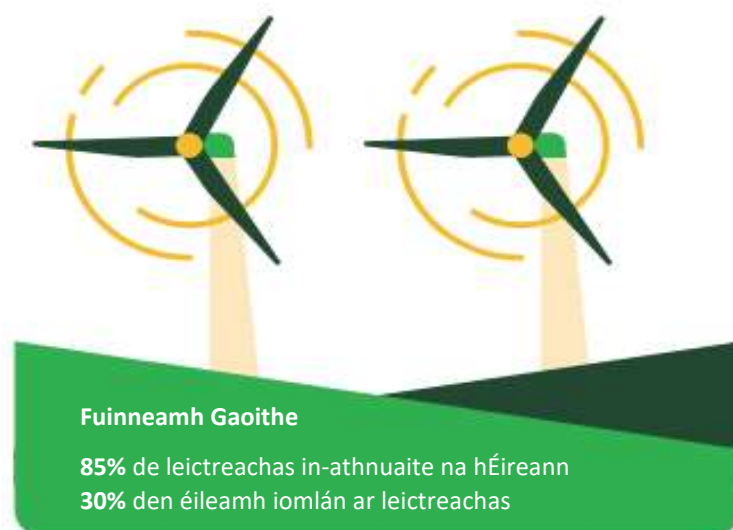
Éileoidh athrú radacach den sórt sin ónár spleáchas reatha ar bhreoslaí iontaise athruithe suntasacha go náisiúnta ar an eangach, ar an mbonneagar atá ann cheana, ar an reachtaíocht agus ar an gcreat rialála.

Tá na hathruithe seo riachtanach agus rithábhachtach má tá an tír le bogadh go córas fuinnimh atá níos inbhuanaithe.

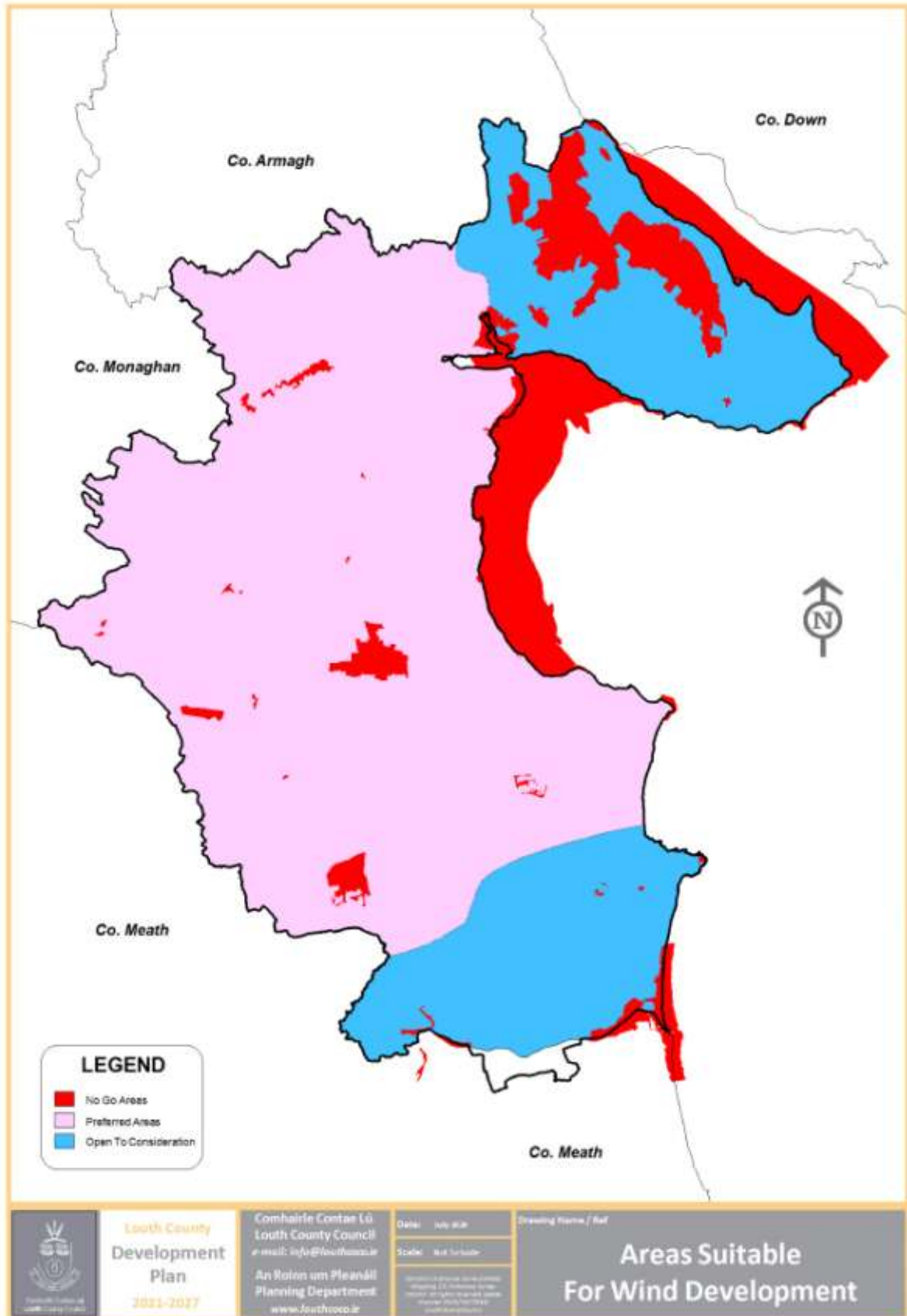
Leanfaidh an Chomhairle ag tacú agus ag spreagadh phrionsabal na forbartha fuinnimh gaoithe de réir bheartas an Rialtais agus ag féachaint do na Treoirínte um Fhorbairt Fuinnimh Gaoithe d'Údaráis Phleanála nó aon nuashonrú a dhéantar orthu le linn shaolré an Phlean.

Beidh Straitéis Fuinnimh Gaoithe ina gné intreach den Straitéis Fuinnimh In-athnuaite agus beidh sí bunaithe ar na spriocanna maidir le hacmhainn gaoithe ar tír mór mar atá leagtha amach sa *Plean Gníomhaíochta Aeráide 2019* (8.2 GW de chumas gaoithe méadaithe ar an gcladach), spriocanna a mbeidh an Chomhairle ag iarraidh cuidiú leo a bhaint amach go rathúil.

Tá an Chomhairle aireach freisin ar thírdhreacha éagsúla Lú a bhfuil leibhéal éagsúla íogaireachta acu maidir le bonneagar giniúna fuinnimh gaoithe agus dá bhrí sin caithfear a bheith cúramach maidir le suíomh agus suíomh an bhonneagair sin.

Léarscáil 10.1: Limistéir atá oiriúnach d'fhorbairtí fuinnimh gaoithe

10.6.1 Forbairt Gaoithe ón Talamh

Tugann Lú, a mhéid mór cósta deiseanna suntasacha d'fhorbairt eacnamaíoch chun freastal ar fhorbairtí gaoithe amach ón gcósta. Tá Plean Gníomhaíochta Aeráide 2019 ag súil go mbeidh 3.5GW ar a laghad d'fhuinneamh in-athnuaite amach ón gcósta ceangailte leis an eangach faoi 2030. Beidh straitéis fuinnimh gaoithe amach ón gcósta mar chuid lárnach den Straitéis Fuinnimh In-athnuaite.

Cuspóir Beartais

BFP56 Forbairt fuinneamh gaoithe a spreagadh, de réir bheartas agus threoir an Rialtais agus na 'Treoirlínte um Fhorbairt Fuinnimh Gaoithe' (2006) nó aon athbhreithnithe orthu a fhéadfar a eisiúint le linn shaolré an Phlean.

Cuspóir Beartais

BFP57 Forbairt fuinneamh gaoithe a éascú ar bhealach atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de, ag cinntiú go bhfuil tograí ag teacht le cuspóirí caomhnaithe tírdhreacha an Phlean, le cosaint na timpeallachta nádúrtha agus tógtha agus le taitneamhachtaí amhairc agus cónaithe an cheantair.

Cuspóir Beartais

BFP58 Suíomh na bhfeirmeacha gaoithe agus an bhonneagair fuinnimh gaoithe a chur chun cinn sna 'ceantair roghnaithe' mar atá mínithe ar Léarscáil 10.1, toirmeasc a chur ar bhonneagar den sórt sin i gceantair a shaináithnítear mar 'limistéir gan dul' agus suíomh na gaoithe a mheas, faoi réir measúnaithe iomchuí. bonneagar a ghiniúint i gceantair atá 'oscailte le breithniú'.

Cuspóir Beartais

BFP59 Breithniú fabhrach a dhéanamh ar fhorbairt fuinnimh gaoithe ar scála beag chun críocha tomhaltais uathoibríoch, a thagann le pleanáil cheart agus forbairt inbhuanaithe an cheantair lena n-áirítear tionchair taitneamhachta cónaithe, oidhreachta, comhshaoil agus tírdhreacha.

Cuspóir Beartais

BFP60 Tacú le forbairt forbairtí feirme gaoithe amach ón gcósta faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála, lena n-áirítear go háirithe an tionchar ar cheantair íogaireachta comhshaoil nó tírdhreacha.

Cuspóir Beartais

BFP61 A chinntiú go soláthraíonn forbairtí talún feadh an chósta soláthar leordhóthanach chun nasc a dhéanamh leis an eangach náisiúnta d'fheirmeacha gaoithe amach ón gcósta.

Cuspóir Beartais

BFP62	Tacú le hathchumhachtú/leathnú saoil tuirbíní gaoithe nuair is cuí agus faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála cearta.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP63	Cinnfidh an Chomhairle conas a chuirfidh cur i bhfeidhm an Phlean thar a thréimhse éifeachtach le spriocanna náisiúnta foriomlána a bhaint amach maidir le fuinneamh in-athnuaite agus maolú ar athrú aeráide, agus go háirithe táirgeadh fuinnimh gaoithe agus an acmhainn ionchasach fuinnimh gaoithe (i meigeavata), laistigh de 6 mhí ó ag déanamh an Phlean.
--------------	---

10.7 FUINNEAMH GRÉINE

De réir mar a d'éirigh teicneolaíocht fuinnimh gréine níos éifeachtaí, tá tíortha níos faide ó thuaidh, Éire ina measc inmharthana don teicneolaíocht lena n-áirítear painéil ghréine agus feirmeacha gréine le háiseanna stórála. Mar thoradh air sin, tá fuinneamh na gréine ag cur níos mó agus níos mó le laghdú ar éileamh fuinnimh agus costais fuinnimh do raon réadmhaoine tráchtála, cónaithe agus tionsclaíocha.

Tá trí phríomhchineál fuinnimh gréine ann, is iad sin:

- Fuinneamh Gréine Éighníomhach (m.sh. Dearadh Foirgnimh);
- Fuinneamh Gréine Teirmeach (m.sh. téamh díreach uisce gréine); agus
- Fuinneamh Gréine Gníomhach (m.sh. giniúint leictreachais trí chealla fótavoltacha).

Braitheann téamh gréine éighníomhach ar an mbealach a ndeartar foirgnimh chun gnóthachan gréine a uasmhéadú agus cailteanas teasa a íoslaghdú trí mheascán tosca lena n-áirítear leagan amach, treoshuíomh agus ábhair. Is éard atá i gceist le téamh teirmeach gréine ná painéil ghréine a úsáid chun fuinneamh na gréine a athrú chun teas a théamh agus uisce agus / nó spás a sholáthar. Tá acmhainneacht shuntasach ag an mbeirt acu teas a ghiniúint ó fhuinneamh gréine. Úsáideann córais fhótavoltach (PV) solas an lae chun radaíocht na gréine a thiontú

ina leictreachas agus is féidir an teicneolaíocht seo a úsáid le haghaidh feidhmeanna baile chomh maith le feidhmchláir tionsclaíocha nó tráchtála níos mó. Tacóidh agus éascóidh an Chomhairle forbairt fuinneamh na gréine, spreagfaidh sí dearadh gréine éighníomhach, gréine PV, agus téamh uisce gréine i bhfoirgnimh nua agus i bhfoirgnimh iarfheistiú.

Tá fuinneamh na gréine, ar nós gach cineál teicneolaíochta fuinnimh in-athnuaite, ag síorathrú. Is féidir le feirmeacha gréine dul i bhfeidhm ar an tírdhreach agus ar an oidhreacht nádúrtha agus thógtha.

Agus iarratais phleanála ar fhuinneamh gréine á meas, beidh aird ag tograí forbartha *inter alia* chun:

- Carachtar Tírdhreacha an Chontae;
- Comhrianta agus leibhéalú an láithreáin ar an láithreán;
- Oiriúnacht an láithreáin: Láithreáin athfhorbraíochta nó droch-thailte talmhaíochta;
- Tionchar amhairc agus tírdhreacha;
- Éiceolaíocht;
- Oidhreacht;
- Loinnir agus dallrú;
- Cothabháil talún, stiall ithreach, stóráil agus cothabháil;
- Fálú, slándáil & soilsiú;
- Draenáil; agus
- Díchoimisiúnú.

Cuspóir Beartais

BFP64	Tacú le forbairt bhonneagair fuinnimh gréine sa Chontae lena n-áirítear “Feirmeacha Gréine” gréine suite ar scála tráchtála faoi réir cosaintí comhshaoil agus cosaint gnéithe oidhreachta nádúrtha agus tógtha, bithéagsúlacht agus radhairc agus ionchais.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP65	Forbairt bonneagair fuinnimh gréine a spreagadh agus tacú leis le húsáid fuinnimh ar an láthair, lena n-áirítear gréine PV, teicneolaíochtaí gréine teirmeacha agus stórála séasúracha.
--------------	---

10.7.1 Córais Teaschaidéal

Tá sprioc suiteála luaite ag an bPlean Náisiúnta um Ghníomhaíocht Aeráide 2019 de 600,000 teaschaidéal go náisiúnta faoi 2030, agus beidh dhá thrian de sin le feistiú in áitribh atá ann cheana. Is ionann é seo agus 15,800 teaschaidéal i Lú ar bhonn pro rata.

Is gléasanna leictreacha iad caidéal teasa a athraíonn fuinneamh ón aer lasmuigh go teas úsáideach agus ina bhfuil foirgneamh inslithe go maith, tá siad an-eacnamaíoch le rith agus is rogha an-éifeachtach iad seachas córais téimh ola, gáis, breosla sholadaigh agus leictreachais. Baineann cineálacha éagsúla córais caidéal teasa ó fhoinsí éagsúla: aer, uisce nó an talamh. Scaoiltear teas a ghintear trí radaitheoirí, trí theas faoin urlár nó trí aer te.

Tá go leor leaganacha ann mar Aer go Uisce, Foinse Talún go Uisce, Aer Sceite go hUisce, Uisce go hUisce agus Aer go hAer. Is féidir iad seo a roinnt go leathan i dtrí chatagóir:

Aer: Baineann na córais teaschaidéal is coitianta teas as aer seachtrach, agus aonad lasmuigh á úsáid de ghnáth. Ní éilíonn na córais teaschaidéal seo píopaí faoi thalamh chun teas a fhoinsíú agus mar sin is féidir leo a bheith níos saoire

agus níos éasca a shuiteáil i gcomparáid le córais teaschaidéal talún. Is iad na teaschaidéil is coitianta na teaschaidéil aer go huisce.

Talamh (Geoiteirmeach): Úsáideann córas teaschaidéil talún an talamh mar fhoinse teasa in-athnuaite. Baintear teas as an talamh trí phíopaí bailitheora agus ansin aistrítear é chuig an gcaidéal teasa. Is féidir an bailitheoir talún a leagan amach go cothrománach ag doimhneacht éadomhain faoin dromchla nó go hingearach eile go dtí doimhneacht níos doimhne.

Uisce: Úsáideann córais caidéal teasa foinse uisce oscailte, mar lochanna, aibhneacha nó sruthanna, mar fhoinse teasa.

Baintear teas as an uisce trí phíopaí bailitheora agus ansin aistrítear é chuig an teaschaidéal.

Cuspóir Beartais

BFP66	Forbairt a spreagadh agus tacú léi agus úsáid caidéal teasa a chur chun cinn chun foirgnimh tí, tráchtála agus áineasa agus uisce a théamh faoi réir gnáthchúinsí pleanála agus comhshaoil.
--------------	---

10.8 BITHFHUINNEAMH

Bithfhuinneamh an téarma a thugtar ar fhuinneamh in-athnuaite a dhíorthaítear ó bhithmhais. Sainmhínítear bithmhais mar an cion in-bhithmhillte de tháirgí, dramhaíl agus iarmhair ó thalmhaíocht, ó fhoraoiseacht agus ó thionscail bhainteacha agus an chuid in-bhithmhillte de dhramhaíl thionsclaíoch agus chathrach. Is foinse breosla dúchasach in-athnuaite é le haghaidh leictreachais, teasa, iompair agus breosla.

Is féidir le tionscadail a bhaineann le bithmhais a dhó ó choirí baile go suiteálacha tionsclaíocha.

Is iad na príomhstoic beatha ná millíní sliseanna adhmaid agus adhmaid, barra fuinnimh agus dramhaíl chathrach a dhó i saoráidí dramhaíola go fuinneamh.

Féadfar bithbhreoslaí a shainiú mar bhreoslaí leachtacha nó gásacha le hiompar, a tháirgtear ó bhithmhais mar éigniú síl ola. Is féidir bithghás, (nuair a dhéantar é a phróiseáil go hoiriúnach) a instealladh isteach san eangach gáis nádúrtha chun gás nádúrtha a chomhlánú nó a ionadú agus is féidir é a chomhbhrú agus a úsáid mar bhreosla iompair.

Áirítear ar na buntáistí a bhaineann le Bithfhuinnimh *inter alia*, slándáil agus éagsúlacht an tsoláthair, deiseanna malartacha feirmeoireachta, giniúint fostaíochta agus an cumas astaíochtaí ceaptha teasa a laghdú.

Cuirfidh an Chomhairle gás in-athnuaite chun cinn agus tacóidh sí le hinfheistíocht i bhforbairt inbhuanaithe earnáil bithgháis talmhaíochta agus cuideoidh sí le gás in-athnuaite a chomhtháthú sa líonra eangaí.

Cuspóir Beartais

BFP67 Tacú agus forbairt tionscadal a athraíonn bithmhais go fuinneamh faoi réir breithniú ceart pleanála agus comhshaoil.

Cuspóir Beartais

BFP68 Gléasraí bithfhuinnimh tráchtála a threorú chun lonnú ar thailte atá curtha in áirithe le haghaidh úsáide tionsclaíche, láithreáin athfhorbraíochta in aice le ceantair thionsclaíocha, nó láithreáin athfhorbraíochta sa cheantar tuaithe (lena n-áirítear clóis feirme atá ann cheana) a bhfreastalaíonn líonra maith bóithre poiblí orthu chun gluaiseachtaí tráchta méadaithe a ionsú.

10.8.1 Giniúint Bithgháis

Is breosla glan, inathnuaite agus neodrach ó thaobh carbóin é Gás In-athnuaite, dá ngairtear bith-meatán go minic agus is féidir é a tháirgeadh ó raon stoic chothaithe. Tá a chumas mar bhreosla in-athnuaite i ngach earnáil fuinnimh; le haghaidh teasa, leictreachais agus iompair agus ar an gcaoi sin cur le cuspóirí dícharbónúcháin, fuinnimh in-athnuaite agus slándála fuinnimh na hÉireann.

Tá an poitéinseal is airde ag Éirinn maidir le táirgeadh Gáis In-athnuaite per capita san Eoraip agus acmhainn 13TWh indéanta faoi 2030, de réir tuarascála arna Choimisiúnú ag an AE “*An úsáid is fearr is féidir a bhaint as bithghás ó shruthanna dramhaíola Measúnú ar acmhainneacht bithgháis ó dhíleá san AE tar éis 2020*”.

Cuspóir Beartais

BFP69	Tacú le forbairt teicneolaíochtaí táirgeachta agus líonraithe bithgháis agus iad a chur chun cinn in áiteanna oiriúnacha agus faoi réir gnáthchúinsí pleanála agus comhshaoil.
--------------	--

10.8.2 Téamh Ceantair

Tá ceann de na scaireanna is ísle de théamh ceantair san Eoraip ag Éirinn ag níos lú ná 1% den mhargadh teasa. Is féidir le Téamh Dúiche ról lárnach a bheith aige maidir le héifeachtúlacht fuinnimh fheabhsaithe agus laghdú astaíochtaí trí úsáid a bhaint as acmhainní fuinnimh ísealcharbóin, feabhsúcháin ar éifeachtúlacht chomhshó fuinnimh trí, mar shampla, CHP (Teas agus Cumhacht Comhcheangailte) agus acmhainní teasa ar luach íseal a ghabháil a rachadh ar shlí eile a chur amú.

Aithnítear comhlachtaí poiblí mar phríomh-chumasóirí teasa ceantair, go háirithe sa chás go dteastaíonn comhordú ar scála níos mó i measc geallsealbhóirí éagsúla. Teastóidh gníomhaíocht chomhordaithe ar leibhéal áitiúil chun téamh ceantair a fhorbairt chun pleanáil éifeachtach a dhéanamh ar chur i bhfeidhm rathúil teasa leathana ceantair. De réir RPO 7.38 den RSES, úsáidfídh Comhairle Contae Lú mapáil teasa chun tacú le forbairtí a sheachadann éifeachtúlacht fuinnimh agus aisghabháil fuinnimh a chuirfí amú murach sin.

Ina theannta sin, déanfaidh an Chomhairle measúnú féidearthachta maidir le téamh ceantair laistigh dá limistéar feidhme agus sainaitheoidh sí foinsí teasa áitiúla a chuirtear amú.

Cuspóir Beartais

BFP70	Suiteáil Téamh Dúiche a éascú agus a chur chun cinn nuair is féidir tríd an gContae, agus taitneamhacht chónaithe a chosaint.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP71	A chinntiú go n-úsáidtear mapáil teasa chun an áit is fearr agus is féidir a chosaint le haghaidh scéimeanna téimh ceantair.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP72	Déanfaidh an Chomhairle measúnú féidearthachta maidir le scéimeanna Téimh Ceantair agus sainaitheoidh sí foinsí teasa áitiúla a chuirtear amú.,
--------------	---

10.9 HIDREAFHUINNEAMH

Nuair is oiriúnach, spreagfaidh an Chomhairle úsáid aibhneacha chun Hidreafhuinneamh a fhorbairt chun páirt a ghlacadh i meascán fuinnimh in-athnuaite an Chontae. Tacóidh an Chomhairle go háirithe le forbairtí aonair feadh bhruach aibhneacha, a mholann hidreafhuinneamh chun gné dá riachtanais fuinnimh a sholáthar, iad uile faoi réir cúinsí comhshaoil.

Cuspóir Beartais

BFP73	Tacú le forbairt inbhuanaithe tionscadal hidreleictreacha ar aibhneacha agus lochanna nuair nach mbíonn tionchar éiceolaíoch acu ar aon láithreáin a bhfuil ainmniúchán AE nó náisiúnta acu agus / nó a mbíonn tionchar diúltach acu ar speicis fionnuisce agus ar shaor-ghluaiseacht éisc.
--------------	---

10.9.1 Fuinneamh Taoide agus Aigéin

Cé go bhfuil sé suite feadh chósta thoir na Tíre, níl aon amhras ach go bhfuil acmhainneacht ann sna huiscí amach ó chósta Lú. Braithfidh réadú na hacmhainne seo ar éifeachtúlacht costais na teicneolaíochta fuinnimh tonnta, an méid cumhachta is féidir a nascadh go praiticiúil leis an eangach agus an acmhainn atá ar fáil ar an líonra. Cé go bhfuil tograí faoi bhun an mharc uisce lasmuigh de dháilínse na Comhairle, caithfear measúnú a dhéanamh ar ghléasra coimhdeach ar an gcladach, ar fhoirgnimh agus ar línte cumhachta agus caithfear gach tionchar ar an gcladach a mhaolú a mhéid is féidir. Maidir leis seo, déanfar breithnithe mionsonraithe amhairc agus comhshaoil ar aon togra forbartha a mheas agus a inghlacthacht á chinneadh.

In 2012, ba straitéis í *Ár Saibhreas Aigéin - Plean Mara Comhtháite d'Éirinn* (DAFM) a raibh sé mar aidhm aici fuinneamh aigéin a thabhairt isteach i bpunann in-athnuaite na hÉireann ina n-aithnítear fuinneamh taoide mar ghné thábhachtach. D'fhéadfadh go mbeadh acmhainn ag Cairlinn agus Inbhear na Bóinne fuinneamh taoide a ghiniúint.

Cuspóir Beartais

BFP74	Tacú le forbairt fuinnimh tonnta agus taoide in uiscí oiriúnacha amach ó chósta Chontae Lú faoi réir chosaint gnáthóg mara tábhachtach agus cúinsí inghlactha amhairc agus comhshaoil.
--------------	--

10.10 GINIÚINT LEICTREACHAIS IN-ATHNUAITE AR SCÁLA BEAG

Le forbairt teicneolaíochtaí nua, tá giniúint leictreachais ar scála beag ó fhoinsí in-athnuaite nó ísealcharbóin ag éirí níos inmharthana. Tá suiteálacha ar scála beag ar fáil i bhfoirm cealla PV (painéil ghréine), tuirbíní gaoithe aonair nó tuirbíní gaoithe suite agus tionsairí bithmhaise. Leagtar amach sna Rialacháin Pleanála agus Forbartha 2001 (arna leasú) díolúintí do shuiteálacha inathnuaite áirithe ar scála beag. Teastaíonn cead pleanála chun aon aicme de mhicreatheicneolaíocht in-athnuaite a shuiteáil nach dtagann faoi na díolúintí.

Cuspóir Beartais

BFP75	Forbairt suiteálacha giniúna leictreachais ar scála beag agus teicneolaíochtaí glasa a chur chun cinn agus a éascú nach mbíonn tionchar diúltach acu ar cháilíocht an chomhshaoil, ar thírdhreach, ar fhiadhúlra agus ar ghnáthóga agus ar thaitneamhachtaí cónaithe.
--------------	---

10.10.1 Soláthar Fuinnimh agus Bonneagar

Aithníonn an Chomhairle an gá atá le leictreachas a úsáid le haghaidh úsáide tráchtála agus baile sa Chontae. D'ainneoin mhian na Comhairle an fás i roghanna fuinnimh in-athnuaite a chur chun cinn, gintear an chuid is mó de fuinneamh an Chontae ó fhoinsí neamh-inathnuaite mar ghás nádúrtha, gual, ola agus móin a dhó.

Aistrítear an fuinneamh seo timpeall na tíre ar an mbonneagar tarchuir eangaí náisiúnta.

Tá sé ríthábhachtach líonra tarchurtha slán iontaofa a fhorbairt chun a chinntiú go bhfuil an bonneagar riachtanach ag Lú chun freastal ar fhás eacnamaíoch agus chun é a chur chun cinn, infheistíocht a mhealladh chuig an gceantar agus forbairt an Chontae a éascú de réir na gCroí-Straitéisí agus na Straitéisí Lonnaíochta..

Cuspóir Beartais

BFP76	A éileamh go gcuirfear seirbhísí áitiúla mar leictreachas faoi thalamh nuair is féidir agus nuair is iomchuí i ngach forbairt nua.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP77	Iarracht a dhéanamh steiriliú tailte atá gar do phríomhchonairí iompair phoiblí ar nós bealaí iarnróid a sheachaint nuair a bhíonn bealaí / píblínte tarchuir fuinnimh á ndearadh agus á gcur ar fáil sa todhchaí.
--------------	--

10.10.2 Soláthar agus Bonneagar Leictreachais

Tá EirGrid freagrach as tarchur leictreachais sábháilte, slán agus iontaofa - anois agus amach anseo. Déanann sé an eangach tarchuir leictreachais a fhorbairt, a bhainistiú agus a oibriú, a thugann cumhacht ón áit a ngintear é go dtí an áit a bhfuil sé ag teastáil ar fud na tíre.

Soláthraíonn an eangach cumhacht freisin don tionscal agus do ghnólachtaí a úsáideann cuid mhór leictreachais agus a chumhachtaíonn an líonra dáileacháin.

Ina dhiaidh sin soláthraíonn an líonra dáileacháin leictreachas do thithe, do ghnóthais, do scoileanna, d'ospidéal, srl. Tagraíonn an córas tarchurtha ar oileán na hÉireann don líonra leictreachais ardchumais.

D'fhoilsigh Eirgrid Straitéis Forbartha Eangaí na hÉireann - Your Grid, Your Tomorrow, a bhí ina dara hathbhreithniú ar Eangach 25. Aithníonn an straitéis seo go bhfuil forbairt na heangaí tarchuir ríthábhachtach chun tacú leis an ngeilleagar agus leis an tsochaí, chomh maith le claoclú chóras fuinnimh na hÉireann a bhaint amach chun oibleagáidí athraithe aeráide agus fuinnimh a chomhlíonadh.

Léiríonn sé fócas EirGrid ar rannpháirtíocht níos mó an phobail sa chinnteoireacht a éascú le linn forbairt tionscadail, comhthéacs eacnamaíoch nuashonraithe, agus tástáil agus / nó infhaighteacht teicneolaíochtaí nua, ar féidir agus a bheidh ar fáil níos mó agus níos mó le húsáid ar an eangach tarchuir. Tagann sé ar an gconclúid nach dtógfaidh Eirgrid bonneagar nua ach nuair a fhanfaidh bonneagar nua mar an réiteach is fearr tar éis na roghanna go léir a mheas.

Is forbhreathnú é *Plean Forfheidhmithe 2017-2022* de chuid Eirgrid ar an gcaoi a gcuirfear céimeanna luatha Straitéis Forbartha Eangaí na hÉireann i bhfeidhm, ag aithint na gcodanna sin den chóras tarchurtha ar dóigh go mbeidh forbairt ag teastáil uathu thar an tréimhse cúig bliana (2017-2022) agus pleanáil agus forbairt na heangaí a dhéanfaidh a dhéanamh chun an Straitéis a chur i bhfeidhm.

Thug an Plean Forfheidhmithe aird ar an *Plean Forbartha Tarchurtha 2016*, ar plean é d'fhorbairt líonra tarchurtha na hÉireann agus idirnascaid thar thréimhse deich mbliana.

Tacaíonn an Chomhairle le soláthar soláthair leictreachais atá sábháilte, slán agus iontaoifa agus líonraí leictreachais feabhsaithe a fhorbairt chun freastal ar riachtanais an Réigiúin atá ann faoi láthair agus sa todhchaí agus chun bonneagar fuinnimh uile-oileáin agus cumas idirnasctha a neartú.

Maidir le Contae Lú, baineann na hoibreacha atá beartaithe go príomha le huasghrádú agus athchóiriú an líonra atá ann.

Sa chás go sainiúil, conairí bealaigh straitéiseacha, cosnóidh an Chomhairle conairí den sórt sin ó chúngú trí fhorbairt mhíchuí agus cinnteoidh sí go gcoinneofar a raon feidhme don fhorbairt.

10.10.3 Líonra Soláthair Gáis

Tá bonneagar na píblíne gáis nádúrtha faoi shainchúram Líonraí Gáis Éireann. Faoi láthair ritheann píblíne gáis ardchumais feadh rithag thuaidh-theas ó Chontae Thuaidh Bhaile Átha Cliath trí Chontae Lú isteach i líonra gáis Thuaisceart Éireann. Soláthraíonn an líonra seo acmhainneacht do ghiniúint gáis in Oirthuaisceart na Tíre.

Tá líonra suntasach dáileacháin gáis ag Contae Lú agus spreagann tosca mar éileamh, méid lonnaithe agus forbairtí tráchtála, go háirithe sa chás go bhfuil sé cóngarach don líonra atá ann, leathnú na seirbhíse.

Is acmhainn theoranta é gás nádúrtha ó fhoinsí breosla iontaise, nach bhfuil in-athnuaite. Mar sin féin, tá an líonra dáilte gáis atá ann cheana in Éirinn éifeachtach agus tacaíonn sé le gás ó fhoinsí breosla iontaise agus bithghás.

Dá bhrí sin, agus Éire ag dul i dtreo 2050, is cosúil gur dócha go mbeidh níos mó fócas ar bhithghás agus laghdú iarmhartach gáis ó fhoinsí breosla iontaise sa líonra dáilte gáis.

Cuspóir Beartais

BFP78	Tacú le héascú agus forbairt soláthairtí feabhsaithe leictreachais agus gáis, agus líonraí gaolmhara, chun freastal ar riachtanais an Chontae agus an Réigiúin atá ann faoi láthair agus a bheidh ann amach anseo. Áireofar leis seo an comhtháthú riachtanach de riachtanais líonra tarchurtha a sheachadadh ag éascú naisc de mholtaí fuinnimh in-athnuaite leis an eangach tarchuir leictreachais agus gáis, ar bhealach inbhuanaithe agus tráthúil, faoi réir measúnaithe comhshaoil iomchuí agus an phróisis phleanála.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP79	Tacú le soláthraithe reachtúla agus soláthraithe eile bhonneagair ghreille náisiúnta trí chonairí bealaigh straitéiseacha a chosaint ar chúngú trí fhorbairt a d'fhéadfadh cur isteach ar sholáthar líonraí fuinnimh.
--------------	---

Cuspóir Beartais

BFP80	A chinntiú go leanann tograí forbartha maidir le bonneagar tarchuir agus dáilte fuinnimh an cleachtas is fearr maidir le suíomh agus dearadh. Féachfaidh línte lasnairde ardvoltais beartaithe ceantair atá íogair a sheachaint, nuair is féidir. I gcásanna nach féidir na ceantair seo a sheachaint, tabharfar aird iomlán ar na línte a chur faoi thalamh má bhíonn sé indéanta go teicniúil agus oiriúnach don chomhshaol.
--------------	--

Cuspóir Beartais

BFP81	A cheangal go gcuirfear cáblaí leictreacha faoi thalamh i bhforbairtí cónaithe, tráchtála nó cathartha nua. Sa chás go dtrasnaíonn línte ardvoltais atá ann cheana agus a mholtar forbairtí cónaithe, tráchtála nó cathartha nua, ba cheart iad seo a athshuí faoin talamh nuair is indéanta go teicniúil.
--------------	--

BFP82	A cheangal i ngach forbairt nua, go ndéantar freastal ar ilseirbhísí i stráicí roinnte faoi thalamh agus go roinntear cumhdaigh rochtana, nuair is féidir.
--------------	--

BFP83	Tacú le Plean Forfheidhmithe Eirgrid (2017-2022) agus leis an bPlean Forbartha Tarchurtha (2016) agus le haon phleananna ina dhiaidh sin a ullmhaíodh le linn shaolré an Phlean seo, faoi réir measúnaithe comhshaoil iomchuí agus an phróisis phleanála.
--------------	---

10.11 DEARADH INBHUANAITHE AGUS ÉIFEACTÚLACHT FUINNIMH I BHFOIRGNIMH

De réir an AE, is ionann foirgnimh agus 40% den ídiú fuinnimh iomlán san AE agus dá bhrí sin, tá sé rithábachtach dearadh inbhuanaithe a chur chun cinn agus éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú i bhfoirgnimh. Aistríodh an Treoir um Fheidhmíocht Fuinnimh Foirgnimh (EPBD) (2010/31 / AE) i ndlí na hÉireann trí Rialachán an Aontais Eorpaigh (Feidhmíocht Fuinnimh Foirgnimh) 2012. An Treoir seo Éilíonn (EPBD) go bhfuil gach foirgneamh nua (poiblí agus príobháideach) ina bhFoirgnimh beagnach nialais-fhuinnimh (NZEB) faoi 2020, a mheastar a bheith ina riachtanas rithábachtach don stoc tithíochta go háirithe.

Ciallaíonn 'Foirgneamh Fuinnimh Beagnach nialais' ba cheart go mbeadh fuinneamh ó fhoinsí in-athnuaite, lena n-áirítear fuinneamh ó fhoinsí in-athnuaite a tháirgtear ar an láithreán nó in aice láimhe, á chlúdach go mór ag foirgneamh a bhfuil feidhmíocht fuinnimh an-ard aige agus an méid beagnach nialais nó an-íseal fuinnimh a theastaíonn.

Tá ról suntasach le himirt ag dearadh, tógáil agus oibriú inbhuanaithe foirgneamh nua agus in athchóirithe móra ar áitribh atá ann cheana maidir le héileamh fuinnimh a laghdú agus éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú sa todhchaí.

Is féidir go gcuirfidh na cinntí dearaidh cearta maidir le foirm an fhoirgnimh, leagan amach inmheánach, leibhéil inslithe, méid agus treoshuíomh gloinithe, úsáid fuinneamh na gréine, córas téimh agus cineál breosla, úsáid dréacht-stocaireachta, ábhair thógála agus bearta chun uisce inólta a chaomhnú chun inbhuanaitheachta. Ina theannta sin, sábhálfaidh siad costais san fhadtéarma, agus ardóidh siad leibhéal compoird áititheoirí an áitribh.

Tugtar aghaidh go príomha sna Rialacháin Foirgníochta reatha Cuid L (1997-2019) ar na riachtanais éifeachtúlachta fuinnimh agus fuinnimh in-athnuaite chun foirgnimh chónaithe agus neamhchónaithe nua a thógáil, mar aon le mór-athchóirithe ar áitribh atá ann cheana. Tagraíonn ‘mór-athchóiriú’ d’athchóiriú foirgneamh ina ndéantar athchóiriú ar níos mó ná 25% de dhromchla clúdach an fhoirgnimh.

Éilíonn Cuid L go ndéanfar foirgneamh a dhearadh agus a thógáil d’fhonn a chinntiú go bhfuil an fheidhmíocht fuinnimh sa chaoi is go gcuirfidh sé teorainn leis an méid fuinnimh a theastaíonn i bhfeidhmiú an fhoirgnimh agus an méid astaíochtaí dé-ocsaíd charbóin (CO₂) a bhaineann leis an úsáid fuinnimh seo a mhéid is indéanta.

Forordaíonn ceanglais na Rialachán Foirgníochta maidir le háitribh nua freisin go soláthraíonn foinsí fuinnimh in-athnuaite cuid réasúnta den ídiú fuinnimh chun feidhmíocht fuinnimh áitribh a chomhlíonadh, ag teorannú cailteanas teasa, ag baint leasa as teas trí chreatlach an áitribh agus an spáis éifeachtúlachta fuinnimh agus córais téimh uisce.

Ginfidh foirgnimh atá tíosach ar fhuinneamh coigilteas agus is bealach costéifeachtach é chun athrú aeráide a mhaolú agus slándáil fuinnimh a fheabhsú. Is é an príomhfhócas ná foirgnimh a dhearadh a chruthaíonn clúdach foirgnimh atá éifeachtach go teirmeach.

Tugann deiseanna micreachórais in-athnuaite nó téimh ceantair ar an láthair deiseanna suntasacha freisin.

Ligeann lipéad BER (Rátáil Fuinnimh Foirgníochta) go ndéanfar áitribh a mheas ar a bhfeidhmíocht fuinnimh. Ligeann sé seo, ar a uain, do dhaoine aonair cinntí eolasacha a dhéanamh maidir le héifeachtúlacht fuinnimh foirgnimh. Tá feidhm ag díolúintí maidir le Struchtúir Chosanta (struchtúir chosanta beartaithe) agus foirgnimh a chosnaítear faoi Reachtaíocht Séadchomharthaí Náisiúnta.

Cuireann an Chomhairle dearadh tíosach ar fhuinneamh chun cinn agus molann sí dearadh fuinnimh a bhreithniú ag an gcéim is luaithe sa phróiseas dearaidh. Mar sin féin, ba cheart machnamh cúramach a dhéanamh freisin ar inoiriúnaitheacht foirgneamh le himeacht ama ionas gur féidir an stoc foirgneamh a iarfheistiú chun caighdeán éifeachtúlachta níos airde a chomhlíonadh sa todhchaí. Is féidir le huasghrádú agus athchóiriú tithe agus áitribh ghnó cur go mór le héilimh agus costais fuinnimh a laghdú. Tá feidhmíocht fuinnimh na bhfoirgneamh atá ann cheana ar cheann de na ceisteanna is tábhachtaí maidir le freagairt do na dúshláin fuinnimh sa Chontae.

Déantar foráil i Roinn 10.11.1 den chaibidil seo maidir le Treoirínte maidir le Dearadh Inbhuanaithe agus Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhFoirgnimh.

Cuspóir Beartais

BFP84 Tacú le cur i bhfeidhm tionscnamh Náisiúnta agus Contae chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a theorannú trí bhearta éifeachtúlachta fuinnimh a ionchorprú i ndearadh foirgneamh nua agus iarfheistiú foirgneamh atá ann cheana.

Cuspóir Beartais

BFP85 A chinntiú go mbaineann gach foirgneamh nua sa Chontae an caighdeán Foirgnimh Beagnach Fuinnimh (NZEB) amach de réir na Treorach um Fheidhmíocht Fuinnimh Foirgnimh (EPBD) agus go bhfuil maidir leis na Treoirlínte um Dhearadh Inbhuanaithe agus Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhFoirgnimh.

Cuspóir Beartais

BFP86 Úsáid na gcóras teasa ceantair a chur chun cinn i bhforbairt ar mhórsála agus máistirphleananna pleanáilte agus comhtháthú micreafhoinsí fuinnimh in-athnuaite a spreagadh i ndearadh agus i dtógáil forbairtí tithíochta aonair agus iolracha.

Cuspóir Beartais

BFP87 Dearadh foirgneamh nua nuálach agus iarfheistiú foirgneamh atá ann cheana a chur chun cinn nuair is féidir, agus dearadh agus tógáil foirgneamh atá inoiriúnaithe go feidhmiúil a spreagadh, chun éifeachtúlacht fuinnimh foirgneamh, caomhnú fuinnimh agus úsáid foinsí fuinnimh in-athnuaite a fheabhsú, de réir an bheartais agus na treorach náisiúnta. .

Cuspóir Beartais

BFP88 Athúsáid foirgneamh folamh atá ann cheana a spreagadh agus a éascú, go háirithe i lár na mbailte.

Cuspóir Beartais

BFP89 Tacú le hathchúrsáil ábhar tógála ar láithreáin forbartha faoi réir chomhlíonadh na reachtaíochta comhshaoil agus rialaithe foirgníochta.

Cuspóir Beartais

BFP90 Ábhair struchtúracha a thacú agus a chur chun cinn sa tionscal tógála a bhfuil fuinneamh corpraithe íseal go nialas acu agus CO₂ astaíochtaí arna measúnú ar feadh shaolré iomlán an fhoirgnimh.

Cuspóir Beartais

BFP91 Úsáid gnéithe dearaidh suímh agus dearaidh tírdhreacha a spreagadh agus tacú leo chun na riachtanais fuinnimh a íoslaghdú.

10.11.1 Treoirínite maidir le Dearadh Inbhuanaithe agus Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhFoirgnimh

Sa chuid seo leagtar amach treoirínite maidir le dearadh inbhuanaithe, suíomh agus tógáil foirgneamh, go háirithe maidir le héifeachtúlacht fuinnimh agus caomhnú fuinnimh, chomh maith le bainistíocht dramhaíola, diúscairt dramhaíola agus córais draenála uirbeacha inbhuanaithe. Caithfear na caighdeáin seo a léamh agus cloí leo i dteannta le Cuid L de na Rialacháin Foirgníochta (1997-2019).

I measc na mbeart a chuireann caomhnú fuinnimh agus éifeachtúlacht chun cinn i bhfoirgnimh tá tocht aeir, úsáid iomchuí gloinithe, ardchaighdeáin inslithe agus téamh níos éifeachtaí. Ba cheart cineálacha malartacha leictreachais agus giniúna teasa a mheas freisin.

Tugtar breac-chuntas breise ar na gnéithe éagsúla maidir le caomhnú fuinnimh agus dearadh foirgneamh éiceolaíoch sa chuid seo.

10.11.2 Dearadh Éighníomhach Gréine

Baineann teicnící um Dhearadh Gréine Éighníomhach (PSD) le suíomh, leagan amach, foirm thógtha agus tírdhreachú forbartha.

Tá úsáid teicnící PSD éifeachtach ó thaobh costais, toisc nach n-éilíonn sé ach beagán costais nó gan aon chostas ar an bhforbróir agus féadann sé coigilteas suntasach a dhéanamh thar ceann an úinéara / áititheora.

Laghdaíonn sé freisin úsáid fhadtéarmach breoslaí iontaise agus ar an gcaoi sin laghdaíonn sé CO₂ táirgeadh.

Is iad seo a leanas na príomhghnéithe chun PSD a chur i bhfeidhm maidir le dearadh, suíomh agus leagan amach:

- **Treoshuíomh** - Chun rochtain na gréine agus na buntáistí a bhaineann leis a uasmhéadú, ba cheart go mbeadh príomh-aghaidh an fhoirgnimh dírithe laistigh de 30 céim ó dheas, nuair is féidir. Uasmhéadaíonn treoshuíomh ó dheas gnóthachan gréine sa gheimhreadh.
- **Gaoth** - Ba chóir foirgnimh a dhearadh agus a lonnú chun tionchar fuaraithe gaoithe a laghdú agus ba chóir criosanna foscaidh oiriúnacha a ionchorprú.
- **Oscailtí** - Ba chóir dromchlaí móra gloinithe a bheith suite ar aghaidh theas an fhoirgnimh. Caithfear na dromchlaí seo a insliú go mór trí ghloiniú ardfheidhmíochta chun cailliúint teasa a chosc.
- **Pleanáil inmheánach** - Ba chóir leagan amach inmheánach na bhfoirgneamh a dhearadh trí spásanna áitithe ó dheas a leagan síos agus spásanna seirbhíse ó thuaidh níos fuaire.
- **Ró-scáthú a sheachaint** - Nuair is féidir, ba chóir spásáil a dhéanamh go cúramach ar fhoirgnimh chun an cailteanas gnóthachan gréine a íoslaghdú mar gheall ar róthéamh.

10.11.3 Tithíocht Éighníomhach

Is foirgneamh atá tíosach ar fhuinneamh é Teach Éighníomhach le compord ar feadh na bliana agus dálaí maithe comhshaoil faoi dhíon gan córais téimh nó fuaraithe spáis ghníomhaigh a úsáid. Tá an coincheap bunaithe ar chailteanas teasa a íoslaghdú agus gnóthachain teasa a uasmhéadú (ie treoshuíomh), agus ar an gcaoi sin úsáid a bhaint as seirbhísí foirgníochta simplí.

Ba cheart go dtabharfadh tógáil Tithe Éighníomhacha aird ar na 'Treoirlínte maidir le Dearadh agus Tógáil Áitribh Tí Éighníomhacha in Éirinn (SEAI)'.

10.11.4 Foirgnimh Feidhmíochta Fuinnimh Beagnach nialais

Ba chóir gach foirgneamh nua a dhearadh chun Feidhmíocht Fuinnimh Beagnach nialais a chomhlíonadh de réir an *Rialacháin Foirgníochta 1997 - 2019*. Clúdaíonn na rialacháin seo raon beart caomhnaithe breosla agus fuinnimh mar aon leis an gceanglas go soláthróidh foinsí fuinnimh in-athnuaite cion réasúnta d'ídiú fuinnimh an áitribh le haghaidh áitribh nua.

Beidh sé ina réamhriachtanas le gach forbairt i réimse an Phlean go gcomhlíonfar forálacha na rialachán foirgníochta leasaithe.

10.11.5 Dearadh Gníomhach Gréine

Féadann córais ghréine ghníomhacha oibriú i dteannta a chéile le córais éighníomhacha agus meicníocht mhalartach a sholáthar chun leas a bhaint as fuinneamh na gréine. Níl an córas seo ag brath ar threoshuíomh nó leagan amach an láithreáin ach is féidir é a ionchorprú in aon dearadh foirgnimh chun éifeachtúlacht fuinnimh a uasmhéadú. Is éard atá i gceist le teicneolaíocht ghréine ghníomhach feiste bailitheoir gréine a shuiteáil; ionsúnn an gléas seo teas na gréine chun spás nó téamh uisce a sholáthar.

Féadann aonad de mhéid cheart thart ar leath de riachtanais uisce tí a sholáthar thar bhliain; is féidir le foirgnimh mhóra córais éagsúla a thabhairt isteach chun ionsú gréine a mhéadú.

10.11.6 Córais Teasa Mhalartacha

Is féidir le córais teasa atá tíosach ar fhuinneamh cosúil le sorn millíní breosla measctha agus adhmaid, coirí agus córais teaschaidéal cuidiú go mór le tomhaltas fuinnimh a laghdú. Tá teaschaidéil an-eacnamaíoch. Gintear 3 go 4 aonad teasa do gach aonad leictreachais a úsáidtear chun cumhacht a sholáthar don teaschaidéal.

Is fearr a oibríonn siad i gcomhar le córais dáilte teasa ag teocht íseal m.sh. téamh faoin urlár. Scaoileann córais dhó adhmaid dé-ocsaíd charbóin.

Mar sin féin, de réir mar a shaothraítear an breosla adhmaid, ionsúnn sé an méid céanna dé-ocsaíd charbóin agus a scaoiltear nuair a dhóitear é. Mar sin, ní chuireann sé leis an dé-ocsaíd charbóin san atmaisféar. Is féidir córas incháilithe a úsáid chun seomra singil, uisce te nó teach iomlán a théamh.

10.11.7 Laghdú ar Thomhaltas Uisce

Tá acmhainní uisce úr ag éirí níos tábhachtaí i dtábhacht chomhshaoil agus eacnamaíoch. De réir Uisce Éireann, is é an tomhaltas laethúil ar an meán chun gach críche tí ná thart ar 150 lítear in aghaidh an duine. Ar an mbonn seo, is é 55,000 lítear an duine in aghaidh na bliana an meán-ídiú uisce in aghaidh an duine in Éirinn.

10.11.8 Bailiú Báistí

Bailíonn córais aisghabhála uisce báistí uisce báistí is féidir a úsáid ansin chun leithris a shruthlú, chun meaisíní níocháin a úsáid agus d'úsáid ghinearálta lasmuigh. Tá umar coinneála uisce báistí suiteáilte faoin talamh a bhailíonn uisce ó dhíon foirgneamh.

Déantar an t-uisce seo a phumpáil in umar laistigh de spás dín an fhoirgnimh, áit a stóráiltear é go dtí go mbíonn gá leis. Murach sin chaithfeadh Uisce Éireann an t-uisce seo a chóireáil agus a phumpáil, rud a shábhálfadh go mór. Scagann agus bailíonn an córas idir 20% agus 30% den tomhaltas uisce iomlán a úsáideann teaghlach de cheathrar. Tá an córas scoite amach ón bpríomhchóras uisce chun fáil réidh féidearthachtaí éillithe.

Sa chás go n-úsáidtear an cúlchiste uisce báistí go léir, athraíonn athrú uathoibríoch ar an gcóras go dtí príomhlíonra uisce a úsáid go dtí go dtosaíonn an umar uisce báistí ag athlíonadh.

De ghnáth bíonn trí scagaire ar leithligh sa chóras uisce báistí, a laghdaíonn cáithnínín síos go 130 micrón. Ba cheart go bhfaigheadh na córais seo cead ó Bhord Agrément na Breataine chun na Rialacháin Foirgníochta a chomhlíonadh.

10.11.9 Fuinneamh Gaoithe

Is fiú imscrúdú a dhéanamh ar aon fhorbairt ar mhórscaála chun tuirbíní gaoithe a úsáid chun foinse cumhachta féin-leordhóthanach a sholáthar nó chun cumhacht a sholáthar i dteannta le foinsí fuinnimh eile. Díolmhaíonn sraith Rialachán Pleanála & Forbartha ó chead pleanála cineálacha áirithe struchtúr fuinnimh in-athnuaite lena n-áirítear tuirbíní gaoithe ar scála beag maidir le tithe cónaithe, foirgnimh talmhaíochta agus foirgnimh thionsclaíochta. Ba cheart úsáid na dteicneolaíochtaí seo a ionchorprú i ndearadh foirgneamh ón tús. Breithneoidh an Chomhairle go fabhrach tograí chun tuirbíní gaoithe beaga agus meánmhéide a sholáthar, nach dtagann faoi na catagóirí forbartha díolmhaithe, ar an gcoinníoll nach mbíonn tionchar suntasach acu ar thaitneamhachtaí amhairc nó cónaithe an cheantair.

10.11.10 Micreaghiniúint Hidreafhuinnimh

Ní forbairt dhíolmhaithe í forbairt saoráidí giniúna micrea-hidreachumhachta agus dá bhrí sin beidh ar iarratasóirí iarratas a dhéanamh ar chead pleanála. Áireofar ar na breithnithe:

- Caithfear tionchar amhairc na forbartha a mheas agus dá bhrí sin caithfear aghaidh a thabhairt ar ábhair mar shuíomh tuirbín, cáblaí, cainéil;
- Breithneofar in aon chinneadh freisin aon tionchar a d'fhéadfadh a bheith aige ar thaitneamhacht chónaithe;
- An bhfuil an fhorbairt atá beartaithe lonnaithe i limistéar ainmnithe m.sh. Limistéar Caomhnaithe Speisialta (SAC) agus / nó Limistéar Cosanta Speisialta (SPA); agus
- Sa chás go dtarlaíonn forbairt bheartaithe laistigh de láithreán ainmnithe nó gar dó, tá oibleagáid ar an Údarás Pleanála roinnt comhlachtaí reachtúla a chur ar an eolas lena n-áirítear an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra (NPWS), an Roinn Tithíocht, Rialtas Áitiúil agus Oidhreacht agus Iascaigh Intíre Éireann. (IFI) i measc rudaí eile. Féadfaidh na comhlachtaí seo Measúnú Tionchair Timpeallachta iomlán (EIS) agus / nó Measúnú Cuí (AA) a mholadh, a d'fhéadfadh costas nach beag a chur le costas iomlán an tionscadail.

10.11.11 Modhanna Tógála

Ba cheart machnamh a dhéanamh ar úsáid ábhair thógála in-athnuaite mar adhmaid ó fhoraóisí a bhainistítear go hinbhuanaithe agus ábhair thógála a fhoinsítear go háitiúil le haghaidh tionscadal forbartha.

Ba cheart gnéithe eile tógála a mheas freisin mar thógáil lasmuigh den láithreán agus réamhdhéanamh chun tionchar an fhoirgnimh ar an láithreán a íoslaghdú, laghduithe ar leibhéil na dramhaíola ar an láthair agus an costas a íoslaghdú.

Ba cheart machnamh a dhéanamh freisin ar dhramhaíl tógála a athúsáid mar ábhar tochailte agus barrithir. Caithfidh aon ábhair a úsáidtear i dtógáil foirgneamh nua na híoschaighdeáin a chomhlíonadh mar atá leagtha amach sna rialacháin tógála (1997-2019).

10.11.12 Bainistíocht agus Diúscairt Dramhaíola

Ba cheart go bhféachfadh gach forbairt sa todhchaí le dramhaíl a íoslaghdú trí laghdú, athúsáid agus athchúrsáil. Ba cheart bainistíocht agus diúscairt dramhaíola a mheas mar chuid den phróiseas tógála agus i bhfeidhmiú na forbartha nuair a bheidh sí críochnaithe.

10.11.13 Dramhaíl Tógála

Is éard atá i ndramhaíl a bhaineann le tógáil cuid shuntasach den dramhaíl líonta talún iomlán in Éirinn. Dá bhrí sin, ba cheart d'fhorbróirí agus do thógálaithe an dramhaíl tógála a ghintear i dtionscadail forbartha a íoslaghdú. Le linn an phróisis tógála ba cheart bearta a chur i bhfeidhm chun an bhaint ithreach a íoslaghdú (mar chuid de phróiseas dearaidh na scéime), dramhaíl tógála a bhainistiú i gceart agus réamhdhéanamh lasmuigh den láthair a spreagadh nuair is féidir.

10.11.14 Dramhaíl Intíre

Déanfar an dramhaíl intíre laethúil a tháirgeann cónaitheoirí agus gnóthais sa todhchaí a íoslaghdú trí laghdú, athúsáid agus athchúrsáil. Ba cheart go ndéanfadh gach forbairt nua foráil d'áititheoirí cloí le Comhairle Contae Lú *Fodhlíthe Dramhaíola Teaghlaigh agus Tráchtála a Scaradh, a Stóráil agus a Chur i Láthair,*

2019, trína gcaithfidh daoine a gcuid dramhaíola a dheighilt in ábhair in-athchúrsáilte tirim, dramhaíl bhia agus dramhaíl iarmharach tí. Ba cheart go n-éascódh forbairtí nua córas trí bhosca bruscair i ngach aonad.

10.11.15 Deascadh agus Athrú Aeráide

Ba cheart, chomh fada agus is praiticiúil, foirgnimh a sheasfaidh an aimsir a thógáil, cinn a bheidh in ann déileáil le frasaíocht mhéadaithe agus níos mó stoirmeacha a bheidh mar thoradh ar athrú aeráide. Ba chóir an seicliosta seo a leanas a chur i bhfeidhm:

- Seiceáil an maoschlár atá ann cheana agus patrúin draenála nádúrtha;
- Ríomh gáitéir uisce báistí agus obair phiopaí ar bhonn méadú suas le 30% sa deascadh;
- Úsáid tírdhreachú bog chun rith chun srutha uisce stoirme a laghdú agus cuidiú leis an mbáisteach sileadh go nádúrtha isteach sa tábla uisce; Úsáid scéimeanna pábhála scagacha chun ligean d'uisce sreabhadh síos trí thírdhreachú crua go díreach isteach sa tábla uisce chun riachtanais draenála a íoslaghdú agus brú ar an draenáil atá ann a mhaolú;
- Coinnigh sonraí díon láidre lena n-áirítear caolchláraigh in áit caolaigh; agus
- Plandáil crainn a chaomhnú agus a mhéadú chun CO₂ a ionsú chun cabhrú le hathrú aeráide domhanda a laghdú.

10.11.16 Feabhsú Micrea-Aeráide

Is féidir le crainn agus toir cur go mór le caomhnú fuinnimh trí dhídean a sholáthar agus aeráid a mhodhnú ag an micrileibhéal. Ba chóir do dhearthóirí agus d'fhorbróirí crainn dhuillsilteacha a phlandáil agus tírdhreachú crua a úsáid ar an taobh theas d'fhoirgnimh chun an mhicrea-aeráid a fheabhsú agus an úsáid fuinnimh a íoslaghdú.